

LICHAAMELIJKE OPVOEDING

KONINKLIJKE VERENIGING VAN LERAREN LICHAAMELIJKE OPVOEDING

jaargang 98 - 26 nov. 2010

10

3+2 = een *fit* idee

www.3plus2.nl

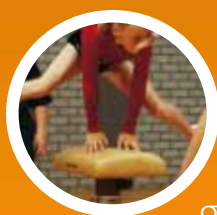
Topic:
Topic beweeg- en sportomgevingen

Samenwerking school en sport

**Verkiezing Sportiefste basisschool van
Nederland**

Officiële aftrap actie 3+2!

gym

sport

spel

Flexibel van uur tot uur

Onze inrichtingsconcepten zijn gebaseerd op multifunctionaliteit en hanteerbaarheid. In een handomdraai creëert u nieuwe mogelijkheden en uitdagingen met optimale differentiatiemogelijkheden. Snel, veilig en verrassend veelzijdig.

INHOUD

Praktijk

18 Deelnemende scholen enthousiast over basketbalproject / *Ronald van Dam*

22 Judo, samen in balans (3) / *René Donker*

Rubriek

5 | Eerste pagina

16 | IRP-Praktijk

28 | 3+2 = een fit idee! / *Interview met Henk Gemser*

32 | Column, Mery Graal

37 | Afdelingen

41 | Boeken

42 | Schoolsport / *Sportiefste Basisschool van Nederland*

43 | Vmbo in beweging / *De Schoolsport-commissie*

44 | Scholing

46 | (KVLO)-nieuws

Topic

Topic beweeg- en sportomgevingen

De wereld om ons heen verandert. Ons vak verandert mee. Dat gaat echter wel moeizaam zolang de voorzieningen niet mee veranderen. In dit topic voorbeelden van innovaties op het gebied van zaalinrichting en -bouw en natuurlijk de daarmee gepaard gaande veranderingen in regelgeving.

06 Akoestiek in gymzalen een blijvend aandachtspunt / *Len van Rijn*

08 Nieuwbouwregelgeving voor gymzalen bij scholen aan herziening toe / *Len van Rijn*

10 Speellokaal, de bakermat van bewegingsonderwijs / *Jarno Vedderts*

12 De blik van een vernieuwer / *Cees Verhoef*

14 Bewegen in de ruimte / *Nathalie van der Horst*

26 Creatieve beweegoplossingen brengen jongeren meer in beweging / *Jarno Vedderts*

30 Van een visie op bouwen naar bouwen met een visie / *John van Apeldoorn*

En verder

34 'Samenspel' van spelen tot spel / *Jennifer Nuij*

37 Oranjesponsorloop 2010-2011 / *Maarten Stiggelbout*

38 Succesvolle samenwerking tussen schoolactieve handbalvereniging en basisschool / *Bert Renkema*

41 In memoriam Jan Gerben Bos

KVLOweb.nl

FOTO OMSLAG: ANITA RIEMERSMA

PRAKTIJKCOVER: ANITA RIEMERSMA

TRENOMAT SCHEIDINGSWANDEN

- Geluidsreductie en geluidsabsorptie in alle zaaldelen door akoestisch wandmateriaal!
- Ook voor renovatie en verbeteren van de akoestiek in bestaande accommodaties!

De Graaf en van Stijn BV
Postbus 32
2420 AA Nieuwkoop
Tel: (0172) 57 97 20
Fax: (0172) 57 26 70
www.trenomat.nl
info@trenomat.nl

Al 40 jaar gespecialiseerd in nieuwbouw & onderhoud

Veel verzekeringsvoordeel voor KVLO leden!

Speciaal voor KVLO leden is er veel voordeel te halen op alle verzekeringspremies. Zo is er een exclusief KVLO-verzekeringspakket samengesteld voor alle schadeverzekeringen en er is ook een zeer voordelige ziektekostenverzekering. Minimaal 20% korting op de bruto schadeverzekeringspremie en nog 12% pakketkorting mogelijk!

Kijk snel op www.kvloverzekerings.nl voor alle informatie
of bel 023 - 751 00 00

KVLO verzekeringen is een samenwerking tussen Elswout AssurantieGroep en de KVLO

Lang geleden.....

Begin vorige eeuw werden er veel parken aangelegd om, met de voorzichtige opkomst van meer vrije tijd, mensen de gelegenheid te geven om buiten te recreëren. Gelukkig zijn er nog een paar prachtige voorbeelden van parken die toen al multifunctioneel waren met speeltuinen, water en wandelroutes. De roep om meer ruimte, juist voor gymnastiek, spel en sport was er toen ook al. In het boek Gebouwen en Terreinen

voor Gymnastiek, Spel en Sport van P.W. Scharroo (van het Nederlands Olympisch Comité) en Jan Wils (de architect van het Olympisch Stadion in Amsterdam) uit 1926 worden kritische opmerkingen

gemaakt richting de landelijke en lokale overheid (originele tekst): *Het is evenwel een treurig feit, dat nog niet alle Gemeentebesturen een even helder inzicht toonen te bezitten in de betekenis van sportterreinen voor de tegenwoordige samenleving, zoodat in vele kleine steden en op het platteland nog van een groot tekort moet worden gesproken. Om te vervolgen met een reactie op het schrappen van overheidssubsidie om sportterreinen*

aan te leggen: En dat juist in een tijd, waarin sport- en speelterreinen onmisbaar zijn als een der hulpmiddelen om de geschokte volkskracht weder te herstellen! Laten allen, die het goed meenen met ons volk, met de sportbonden samenwerken, om te voorkomen dat een dergelijke maatregel gehandhaafd blijft. Voortdurend moeten Regering en Gemeentebesturen er op worden gewezen, dat in de tegenwoordige maatschappij de zorg voor oefengelegenheden eene niet te ontkennen plicht voor de Overheid is geworden en dat een der eerste en meest doeltreffende maatregelen, om de noden van deze tijd te boven te komen, is: de zorg voor meer oefengelegenheden voor gymnastiek, spel en sport.

Anders gaan denken

Voor het aanleggen van deze 'oefengelegenheden' is ruimte nodig, veel ruimte. De grond die hiervoor gebruikt moet worden is vaak kostbaar waardoor gemeenten er vaak voor kiezen om op die grond woningen te bouwen in plaats van daar bewegingsruimte te creëren. Maar het

DOOR JAN RIJPSRA
EERSTE PAGINA

is niet alleen dat: beweegruimte is nooit startpunt bij planontwikkelingen. Draai het eens om. Ga eens uit van de beweegruimte en bouw daar omheen je infrastructuur. Dat betekent dat we ook anders moeten gaan denken over het (mede-) gebruik van bijvoorbeeld schoolpleinen en andere buitenaccommodaties van een school. Daarbij komen ook wel andere dingen om de hoek kijken zoals onderhoud, beheer, aansprakelijkheid enz. Kortom, geen eenvoudige opgave maar wel één om over na te denken. Het NUSO (landelijke organisatie van speeltuinwerk en jeugdrecreatie) kan hier een goede gesprekspartner bij zijn. Wat mij betreft zou bij elk nieuw plan een verplichte paragraaf over de ruimte voor bewegen moeten zitten.

Ruimte is meer

Ruimte is een mooi begrip in ons vakgebied en er zijn genoeg methoden om in de lessen bewegingsonderwijs kinderen te leren omgaan met de ruimte. Maar het begrip ruimte kan ook anders worden opgevat. De ruimte krijgen om je mening te geven zonder dat er direct een etiket op wordt geplakt. Dat willen we met onze Verkenningen gaan doen waar ik in het vorige nummer over schreef. De Wintervergadering is de eerste stap. Zoek de ruimte op, neem de tijd om te luisteren en je mening te geven over de toekomst van de KVLO en ons vakgebied. Ik hoop jullie daar te zien!

COLOFON

LICHAMELIJKE OPVOEDING is een uitgave van de Koninklijke Vereniging van Leraren Lichamelijke Opvoeding (KVLO)

Redactie: Hans Dijkhoff (hoofdredacteur) Maarten Massink (praktijkredacteur) Jacqueline Tangelder (redactiemedewerkster) **Redactieraad:** Hilde Bax, Marianne van Bussel, Peter Barendse, Lars Borghouts, Jan Faber, Frank Jacobs, Mark Jan Mulder, Chris Mooij, Jorg Radstake en Sebastiaan Platvoet. **Redactieadres:** KVLO, Postbus 398, 3700 AJ Zeist, e-mail: redactie@kvlo.nl. **Abonnement Lichamelijke Opvoeding:** Jaarabonnement € 60,- (buitenland € 80,-) Losse nummers € 5,- (excl. verzendkosten) **Handelsadvertenties:** Bureau Van Vliet BV, Passage 13-21, Postbus 20, 2040 AA Zandvoort, fax: 023 571 7680 e-mail: zandvoort@bureauvanvliet.com **www.bureauvanvliet.com**. **Verschijningsdata 2010:** 29 jan., 26 feb., 26 maart, 30 april, 28 mei, 25 juni, 27 aug., 24 sept., 29 okt., 26 nov., 17 dec. **Druk:** Drukkerij Ten Brink Meppel, Postbus 41, 7940 AA Meppel. Tel.: 0522 855 111. **Vormgeving+Opmaak:** FIZZ reclame+communicatie, Stationsweg 44a, 7941 HC Meppel. Tel.: 0522 246 162. Aanbidding en plaatsing van teksten en foto's houdt tevens mogelijk gebruik op de KVLO-website in, uiteraard met vermelding van auteur en fotograaf. Overname van artikelen is alleen toegestaan met bronvermelding en na goedkeuring van de auteur. De redactie is verantwoordelijk voor de samenstelling. Niet alle artikelen behoeven de (volledige) instemming van de redactie te hebben. Mededelingen vanwege de vereniging en artikelen, die het beleid van de vereniging raken, zijn voor verantwoordelijkheid van het hoofdbestuur. **Dagelijks bestuur KVLO:** J. Rijpsra, voorzitter - mw M. G. van Bussel, penningmeester - mw. Y. Sanders - mw. D. Simons - H.K. Evers - e-mail: bestuur@kvlo.nl. **Secretariaat Thomas Groepering:** Drs F. Huijboom, P. Potterstraat 26, 5143 GX Waalwijk, tel.: 041 633 3022, e-mail: fred.huijboom@wxs.nl. **Ledenadministratie:** abonnementen en personeelsadvertenties: KVLO, Postbus 398, 3700 AJ Zeist. fax: 030 691 2810, e-mail: ledenadm@kvlo.nl site: **www.kvlo.nl**. Opzeggingen dienen aangetekend te geschieden vóór 1 december van het lopende jaar (kandidaatleden vóór 1 augustus). De opzeggingen worden door de KVLO bevestigd. **Contributie KVLO:** zie de website of neem contact op met onze ledenadministratie **ISSN-nummer: 0024-2810 telefoon: ledenadministratie 030 693 7676, algemeen 030 692 0847. Bezoekadres:** Zinzendorfflaan 9. **De afdeling rechtpositie is bereikbaar via e-mail: irp@kvlo.nl of telefoonnummer 030 693 7678.**

Akoestiek in gymzalen een blijvend aandachtspunt

Dit topic gaat over beweegomgevingen in de ruimste zin van het woord. Daarbinnen speelt steeds een onderwerp en rol van betekenis: gehoorproblematiek. Of het nu buiten is, in een speellokaal, een gymzaal, een sporthal of een fitnessruimte. De akoestiek en de daaruit voortvloeiende problematiek is aanwezig.

Daarover meer in dit artikel.

Door: Len van Rijn

Naar aanleiding van de steeds terugkerende commotie en publiciteit over geluidshinder in gymzalen meldt de KVLO dat dit reeds geruime tijd onze aandacht heeft maar dat dit, ondanks soms intensieve begeleiding, niet altijd direct tot aanpassing van de zalen leidt. Hoewel de KVLO binnen het onderwijs in de arbocatalogi VO en PO consensus heeft weten te genereren over de te behalen norm en de arbeidsinspectie kan keuren op de nogal eens overschreden piekbelastingen, lopen deze processen erg langzaam. Ondanks deze acties en de regelmatige media-aandacht blijkt uit de praktijk dat het probleem nogal eens als niet relevant wordt verklaard, niet wordt aangepakt, of letterlijk op de lange baan wordt geschoven.

Oorzaken

In die gevallen waarbij gymzalen worden toegewezen die niet direct eigendom zijn van een schoolbestuur, geldt regelgeving waarbinnen gebouweigendom en werkgeversaansprakelijkheid aan verschillende partijen toebehoort. De werkgever is verantwoordelijk voor de werknemersveiligheid binnen de arbeidsomstandigheden en de gebouweigenaar (meestal de gemeente) voor de specificaties en prestaties van een gebouw. Deze scheiding in verantwoordelijkheden leidt tot het wijzen naar elkaar als het gaat om financiering van de oplossing. Ondertussen gebeurt tijdens deze patstelling weinig tot niets op de werkvloer dat de belasting tot acceptabele waarden doet dalen. De belasting van de werknemers duurt daarmee voort.

De primaire reden hiervoor is vaak dat aanpassingen aan harde wanden, de scheidingswanden en/of plafonds duur zijn. De aanvankelijke medewerking van het bevoegd gezag wordt nogal eens ingetrokken of verminderd nadat blijkt hoeveel geld met de oplossing gemoeid is. Regelmatig maken secties L.O. gebruik van verschillende zalen in opdracht van hetzelfde schoolbestuur. De nijging om het probleem direct naar de gebouweigenaar toe te schuiven is, voor zover dat het schoolbestuur zelf niet is, dan

snel het gevolg. Als het schoolbestuur wel zelf eigenaar is van de gebouwen ontbreekt het de besturen vaak aan de financiële middelen om de, vaak meerdere, gymzalen aan te passen. De bedragen waar we het in dit geval over hebben vergen vaak meerdere jaren van reservering.

De KVLO is in contact met de industrie om te kijken waar goedkopere alternatieven mogelijk deels een oplossing bieden. Ook verzorgen we veel informatie naar architecten en aannemers om deze problematiek uitgangspunt te laten worden binnen nieuwbouw processen.

Arbo regelgeving

Bij de begeleiding van dit soort processen door de interne arbo-deskundige van de scholen wordt er vaak gebruik gemaakt van de algemene arbo-regelgeving. Hierbinnen is sprake van de mogelijkheid tot het verplicht stellen van persoonlijke beschermingsmiddelen. Dit is vormgegeven in de vier stappen van de arbeidshygiënische strategie. Hoewel de werkgever gehouden is de stappen in volgorde af te handelen, worden de eerste drie 'dure en vaak ingrijpende' stappen uit die strategie al snel overgeslagen en mede om financiële redenen als onhaalbaar verklaard. De vierde stap is het verplicht stellen van persoonlijke beschermingsmiddelen. Voor situaties waarbinnen communicatie belangrijk is wordt dan vaak gewezen op de multifunctionaliteit van otoplastieken. Dit zijn oordoppen met een geluidsfilter die frequenties in het spraakgebied gedeeltelijk doorlaat.

De KVLO is van mening dat het dragen van otoplastieken *slechts als tijdelijke maatregel, ter voorkoming van verdere schade aan leerkrachten en in het zicht van structurele maatregelen*, in overleg met de MR en de individuele leerkrachten kan worden geadviseerd door de arbo-arts. Met het aanmeten van otoplastieken is voor de werkgever het probleem zeker niet opgelost, maar een preventieve maatregel om (verdere) gezondheidsschade te voorkomen.

Otoplastiekgebruik

Otoplastieken blijken vooral geschikt voor afstanden tot ongeveer twee meter. De akoestische filters laten minder geluid door naarmate afstanden groter worden. Afhankelijk van de individuele afstelling van het filter in deze otoplastieken kunnen ook frequenties buiten het gebied van de spraakverstaanbaarheid worden geblokkeerd. Aangezien er binnen een les lichamelijke opvoeding sprake is van signalen van verschillende aard, in meerdere frequenties en de leerkracht wegens de aard van het werk communiceert over meerdere variabele afstanden, vangt een leerkracht met een otoplastiek niet alle relevante geluiden en signalen binnen een gymles op. Dit geldt des te meer indien er sprake is van een grote hoeveelheid nagalm.

Otoplastieken belemmeren daarmee in belangrijke mate de gesproken communicatie en verminderen in het algemeen de

Wand is bekleed met geluiddempend materiaal

waarneming van akoestische signalen. Gevaarsignalen en risico-volle situaties worden daardoor onvoldoende opgemerkt en de leerkracht kan de veiligheid en zorgvuldig handelen niet meer voldoende waarborgen. Bovendien is de kwaliteit van de instructie in een onderwijsleersituatie mede afhankelijk van een open wederzijdse communicatie.

De verbetering van een gymzaal die niet aan de vereisten voldoet en schade kan veroorzaken aan het gehoor van lesgevendende vergt een oplossingsgerichte en structurele aanpak. Daarbij is de werkgever (het bevoegd gezag) degene die in lijn met haar zorgplicht verantwoordelijk is voor goede en veilige werkomstandigheden en een structurele aanpak van het probleem. Het laten aanmeten van gehoorbeschermers is daarbij een maatregel die, gezien de inbreuk op lichamelijke integriteit en de beperkingen zoals hierboven genoemd, slechts in uitzonderingssituaties door de werkgever dient te worden toegepast.

Vervolgacties

Als sinds 2005 hanteert en adviseert de afdeling huisvesting van de KVLO een stappenplan om leden te begeleiden in het omgaan met en aanpakken van hun slechte akoestische werkomstandigheden. Meer informatie over dit stappenplan kunt u vinden op de site van de KVLO onder huisvesting. De KVLO beraadt zich

momenteel over de vervolgacties om naar relevante instanties en de landelijke politiek zorg te dragen voor meer aandacht voor deze problematiek.

Meldpunt akoestiek

Voor onderbouwing van deze acties is een overzicht van het aantal – en de mate van – klachten van belang. De afdeling huisvesting heeft je opgeroepen om je tot 30 oktober te melden indien uw akoestische werkomstandigheden hier aanleiding toe geven. Momenteel ben ik bezig de ruim 250 reacties te inventariseren. De gegevens uit de inventarisatie gebruiken we om vervolgacties verder vorm te geven. Indien je je op het meldpunt hebt gemeld spreekt het voor zich dat we je klacht intern op naam registreren maar dat deze voor externe doeleinden wordt geanonimiseerd.

Len van Rijn is beleidmedewerker arbo en huisvesting van de KVLO en docent bewegingsdidactiek aan de Haagse academie voor sport-studies.

Correspondentie:

huisvesting@kvlo.nl

Nieuwbouwregelgeving voor gymzalen bij scholen aan herziening toe

Nederland Sportland 2016, het Olympisch Plan 2028, het behalen van de beweegnorm, het terugdringen van inactiviteit, voorbeelden van schitterende ambities waarbinnen vaak een grote rol wordt gezien voor het bewegingsonderwijs. Dat moet plaatsvinden in accommodaties die niet meer up-to-date zijn. Hoe dienen we daarmee om te gaan?

Door: Len van Rijn

In het onderwijs wordt echt elk kind bereikt, ook die kinderen die van nature niet als vanzelf in beweging komen. De (jong) volwassenen die straks sporten in de genoemde jaartallen van al deze mooie ambities, is de huidige schoolgaande jeugd. Net als nu zal ook dan sport en bewegen om allerlei belangrijke medische, sociale en economische redenen gestimuleerd moeten worden. Mensen dienen veel en vaak te (gaan) bewegen.

Als docent aan de Haagse Academie voor Sportstudies (afd. Halo) en als beleidsmedewerker huisvesting bij de KVLO zie ik echter dat de snelle ontwikkelingen binnen het vak, de ambitieuze plannen met en voor het bewegingsonderwijs en de verouderde nieuwbouwregelgeving rondom gymzalen vaak niet meer op elkaar aansluiten. Dit heeft tot gevolg dat dit regelmatig leidt tot niet passende en dus problematische nieuwbouwaccommodaties.

Traditionele gymzaal

Als opleider zie ik al jarenlang dat de ALO's invulling geven aan de nieuwe eisen aan het vak door hun lessen actiever en waar mogelijk nog attractiever te maken. Veel collega's in het werkveld proberen dat ook zoveel mogelijk in praktijk te brengen. Werken in groepen, circuits, bewegingsbanen met de nieuwste sporten en moderne bewegingsvormen als thema's. Naast het leren bewegen gaat ook de hoeveelheid bewegen binnen de lessen bewegingsonderwijs een steeds belangrijkere rol spelen. De beweegnorm wil dat kinderen en jongeren minimaal één uur per dag bewegen. Juist daar waar je dit redelijk makkelijk kan organiseren, op school, is er vaak sprake van te weinig ruimte, vaak zelfs in gymzalen die onlangs zijn gebouwd.

Zorgvuldig en veilig lesgeven

Het is de primaire taak van een leerkracht om zorgvuldig te handelen binnen zijn lesgeven. Door de vaak geringe ruimte en de onvermijdelijke veiligheidsmaatregelen ontkomen veel collega's er niet aan veel leerlingen op bewegen te laten wachten. Juist een bijdrage leveren aan de beweegnorm door actief te werken in groepen kost veel meer ruimte die simpelweg niet beschikbaar in gymzalen die gebouwd zijn volgens de norm van 252 M2.

Als huisvestingsmedewerker van de KVLO zie ik gelukkig dat er in de afgelopen jaren een aantal gemeenten geweest is die dit probleem onderkennen en als beleid hebben opgenomen 1,3 keer de oppervlaktemaat te bouwen (zo'n 325 M2). De extra kosten hiervan worden uit de algemene middelen van de gemeente bijgepast. Dit is echter een enkele gemeente en of deze vrijwillige bijpassing de komende bezuinigingsronden gaat overleven is nog maar de vraag. De overige gemeenten bouwen schoolgymzalen nog volgens de verouderde, maar geldende, maatvoering van 252 m2 'vrij vloeroppervlak'. Deze maatvoering en bijbehorende nieuwbouwbedragen staan namelijk nog steeds vermeld in de modelverordening op onderwijshuisvesting van de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG). Deze verordening is leidraad voor de plaatselijke verordeningen op onderwijshuisvesting, die per gemeente dus kunnen verschillen.

Meer ruimte nodig

Een groter aantal activiteiten in een les, minder passieve kinderen tijdens de lessen, onderwijs op maat door veel te differentiëren. Allemaal activiteiten die meer ruimte nodig hebben. Hier komt nog bij dat veel docenten bewegingsonderwijs worden geconfronteerd met steeds groter wordende klassen, waarschijnlijk als gevolg van de aangescherpte regelingen binnen de bekostigingssystematiek. Klassen van 32 tot 34 leerlingen komen we steeds vaker tegen. Door al deze factoren dreigt het vak bewegingsonderwijs letterlijk 'uit zijn jasje' te groeien. Nog onverlet het feit dat binnen de bezettingsgraadklasse B4 minimaal 8 m2 per aanwezig

Nieuwbouw gymzaal

persoon wordt voorgeschreven, kan een docent in deze te kleine ruimte nauwelijks nog actief en attractief invulling geven aan de genoemde uitgebreide eisen aan het vak. Om, naast het beter leren bewegen, met het vak bewegingsonderwijs een bijdrage te kunnen leveren aan bijvoorbeeld de beweegnorm en daarbinnen ook alle lestijd als effectieve beweegtijd te kunnen rekenen is dan ook meer ruimte nodig.

Verruiming regelgeving gewenst

Ondanks al het bovenstaande heeft de VNG aangegeven verruiming van de regelgeving niet hoog op de prioriteitenlijst te hebben staan. De KVLO heeft al in 2003 een onderwijskundige onderbouwing geschreven waarom een zaal van 252 M2, de norm uit midden jaren 60, veel te klein is. Nu de ontwikkelingen rondom sport en bewegen binnen het onderwijs steeds meer ruimte vragen wordt het tijd om de oppervlaktemaat in de geldende regelgeving en de daarbij behorende financiële vergoeding, te verruimen. De KVLO zal de vereniging sport en gemeenten (VSG) en de vereniging Nederlandse gemeenten (VNG) nogmaals van dit standpunt op de hoogte brengen en proberen de regelgeving aangepast te krijgen.

Zie ook:

www.kvlo.nl onder huisvesting en downloads: Zaalafmeting bewegingsonderwijs en bouwopties.

Len van Rijn is docent bewegingsdidactiek aan de Haagse academie voor Sportstudies en beleidsmedewerker arbo en huisvesting bij de KVLO.

Correspondentie:

huisvesting@kvlo.nl

ZWERFSPORT OUTDOOR

Nieuw adres

Langevelderslag 36-38
2204 AH Noordwijk

Tel: 088-007 2010

E-mail: info@zwerfSPORT.nl

Werkweken/Schoolreizen

Trektochten/Sportdagen

Al 22 jaar het vertrouwde adres

Grootste aanbod outdoor activiteiten

Tüv gecertificeerd

Betrokken instructeurs

WWW.ZWERFSPORT.NL

GRATIS
INTRODUCTIEDAG
ARDENNEN
ZONDAG 10 APRIL 2011

België: Ardennen: 5 locaties

Frankrijk: Ardennen en Alpen

Frankrijk: Verdon-Côte d'Azur-Mimizan

Duitsland: Eifel - Heimbach

Slovenië: Alpen - Bled

Nederland: Noordwijk

VOL = VOL

Speellokaal, de bakermat van bewegingsonderwijs

Stormachtige ontwikkeling door Dorack

De vakleerkracht bewegingsonderwijs is schoolbreed de beweegspecialist binnen de basisschool.

Vanuit dat oogpunt worden vakleerkrachten tegenwoordig ook gevraagd mee te denken over de – toekomstige – inrichting van het speellokaal.

De plek waar jonge kinderen voor het eerst in aanraking komen met bewegingsonderwijs. Deze multifunctionele ruimte heeft de afgelopen jaren een stormachtige ontwikkeling doorgemaakt. De hoogste tijd voor een nadere kennismaking met het speellokaal en één van de belangrijkste ontwikkelingen in deze ruimte: Dorack.

Door: Jarno Vedderts

Van speellokaal naar multifunctionele ruimte

In de jaren '70 en '80 zijn er veel speellokalen gebouwd in Nederland. Anno 2010 zijn veel van deze lokalen sterk verouderd en vaak zelfs helemaal afgeschreven. De laatste jaren worden er dan ook veel nieuwe speellokalen gerealiseerd, vaak in pandig als onderdeel van nieuwe schoolgebouwen. Binnen met name brede scholen is er een specifieke wens om deze ruimte multifunctioneel in te richten en bijvoorbeeld ook te gebruiken voor andere schoolactiviteiten en naschoolse activiteiten. De functie van het speellokaal is hierdoor veel breder geworden. Dit vraagt om uiteenlopende mogelijkheden in deze relatief kleine ruimte.

Veranderende bewegevraag

Ondanks de multifunctionele inrichtingswens, staat bovenaan de wensenlijst van iedere school een speellokaal dat uitdagend en afwisselend bewegingsonderwijs voor jonge kinderen mogelijk maakt. Kleuters van nu zijn anders dan kleuters van 30 jaar geleden. De bewegingsdrang blijft bij kleuters echter onveranderd groot en de spanningsboog nog kort. Daarom is het juist bij bewegingsonderwijs voor jonge kinderen belangrijk dat de lessen uitdagend en gevarieerd zijn. Ook is differentiatie een belangrijk aandachtspunt geworden door het uiteenlopende bewegingsniveau van jonge kinderen. Arrangementen moeten dus snel kunnen worden omgebouwd. En ook dit vraagt om een andere inrichting van het speellokaal.

Praktische knelpunten en oplossingen

Eén van de grootste ergernissen in het speellokaal ligt op het praktische vlak: het klaarzetten van het materiaal. Het is vaak zwaar en onhandig en het kan zelfs gevaarlijk zijn om kinderen te laten helpen met klaarzetten. Jesse Bussemaker gaf in zijn artikel 'Een stappenplan voor de speelzaal' (De wereld van het jonge kind, december 2007) ook al aan dat het gedoe rond klaarzetten een welkom argument is om bij droog weer toch maar buiten te gaan spelen. Reden genoeg om te zoeken naar oplossingen voor het speellokaal.

De attributen zoals de banken en ladders zijn ruim 35% lichter dan de houten varianten die we uit het verleden kennen. De Dorack-attributen zijn voorzien van een simpele kliksluiting. Deze gebruiksvriendelijke sluiting biedt kinderen uit groep 1 en 2 de mogelijkheid om te helpen klaarzetten en opruimen. Zelfredzaamheid is een belangrijk leerdoel geworden in bewegingsonderwijs en het is dan ook zeer gewenst dat kleuters hier al vanaf jonge leeftijd mee leren omgaan.

Eindeloos combineren

Dorack – spreek uit als 'doerak' – is een totaaloplossing voor bewegingsonderwijs in het speellokaal. Dorack bestaat uit een verrijdbaar klimrek, frames - afgeleid van de bekende torentjes - en verschillende attributen zoals glijbanen, ladders, duikelsokken en speldoeken. Door deze onderdelen te combineren met elkaar, ontstaan eindeloos veel variatiemogelijkheden in het speellokaal. Dorack is zo ontwikkeld dat alle beweegleerlijnen die je bij jonge kinderen aan bod wilt laten komen, te realiseren zijn.

Vrijstaand klimrek

De basis van de Dorack-inrichting is het verrijdbare klimrek met drie rekdelen. Het klimrek is voorzien van grote wielen, waardoor het op iedere gewenste plek in het speellokaal kan worden neergezet. Door een extra unieke dakstand, wordt klimmen op

Plezier belangrijk bij bewegingsonderwijs jonge kind

Door combinatiemogelijkheden eindeloos veel beweegplezier

een schuin vlak, een stormbaan of zelfs een horizontaal klimgedeelte mogelijk. Daarnaast zijn er nog veel meer mogelijkheden in combinatie met andere attributen zoals duikelstokken, banken, ladders en speldoeken voor uiteenlopende beweegactiviteiten. De framedelen zijn voorzien van een ontkoppelingssysteem, zodat er in hoogte en breedte gevarieerd kan worden.

Breed inzetbaar

Het speellokaal is een relatief kleine beweegruimte, de groepen zijn groot en de berging is klein. De Dorack-attributen en materialen hebben meerdere functies meegekregen. De buis waaraan de speldoeken bevestigd worden, is ook inzetbaar als inhangbuis voor ladders en banken. De glijbaan is aan de onderkant voorzien van een evenwichtsbalk en de bank kan ook als wip-wap gebruikt worden.

Twee Dorack-frames en een touw en je hebt al een beweegsituatie

Differentiatie

“Een kind dat motorisch competent is, beweegt vanuit de nodige handigheid, inzicht en betrokkenheid” schreef Janet Kunst (naar Florquin en Bertrands) in *De wereld van het jonge kind* van oktober 2007. De speellokaalinrichting en de spelmaterialen moeten kinderen in staat stellen die competentie te ontwikkelen. Differentiëren is daarbij erg belangrijk. Dorack is hierop afgestemd.

Doeltreffend

De speldoeken bieden een extra dimensie in het speellokaal. Geen ‘gepruts’ meer met lakens of kranten. Speldoeken worden eenvoudig met klittenband vastgezet om een duikelstok. Er ontstaat zo

Op aansprekende wijze kennismaken met mikken

een uitdagend mikdoek, een loopbaan of afscheiding tussen twee bewegingssituaties. De speldoeken laten kinderen al op jonge leeftijd op uitdagende wijze kennismaken met de leerlijn mikken.

Ervaringen met Dorack

Sinds de introductie drie jaar geleden maken zo'n 200 scholen inmiddels gebruik van Dorack. Zo weten we dat Dorack een bijdrage levert aan uitdagende, afwisselende bewegingslessen voor jonge kinderen. Deze positieve aspecten hebben invloed op het bewegen van kinderen, ook na groep 1 en 2. Welke effecten dit precies heeft op de langere termijn wordt onderzocht door onderzoeksbureau Kennispraktijk.

Helpende hand

Een Dorack-inrichting heeft een laagdrempelig karakter en biedt eindeloze mogelijkheden in het speellokaal. Maar een goede bewegingsles valt of staat met de kennis en ervaring van de (vak) leerkracht van groep 1 en 2. Met een uitdagende inrichting van het speellokaal ben je er dus nog niet als school. Vandaar dat Nijha een uitgebreide gebruikersinstructie geeft aan scholen die gaan werken met Dorack. Ook is er een complete gebruikershandleiding beschikbaar met lesvoorbeelden en ontvangen scholen een dvd met voorbeeldvideo's. Op deze manier ontstaat een totaaloplossing voor het speellokaal binnen het basisonderwijs.

Op www.dorack.nl kom je alles te weten over het speellokaal en de multifunctionele speellokaalinrichting Dorack. Je kunt ook contact opnemen met Nijha. Telefoon: 0573 288 555.

Literatuur

- Bussemaker, J. (2007), Een stappenplan voor de speelzaal. In: *De wereld van het jonge kind*, jrg 35 nr 4
- Hazelebach, Ch. e.a. (2001), Bewegingsonderwijs in het speellokaal. *'t Web* (ISBN 90-73218-08-X)
- Kunst, J., Goede motoriek: een basis van zelfvertrouwen. In: *De wereld van het jonge kind*, 2007, jrg 35 nr 2
- Mooij, C. e.a. (2004), *Basisdocument bewegingsonderwijs*. Jan Luijtingfonds, Zeist

Correspondentie:

info@nijha.nl

De blik van een vernieuwer

Wat is de toekomst van bewegen binnen de school en hoe dragen innovaties daar aan bij?

Met die vraag werd ik als programmamanager

Sportaccommodaties en Sportstimulering bij

InnoSportNL gevraagd een doorwrocht stuk

te schrijven voor dit nummer van *Lichamelijke*

Opvoeding met het onderwerp accommodatie,

bouw en innovaties. Door: Cees Verhoef

Door mijn hoofd schoot natuurlijk dat dit een unieke kans was om 'out of the box denken' eens flink onder de aandacht te brengen bij een doelgroep die bij mij als behoudend bekend staat. De redactie vroeg me naar 'best practices' en onze innovatieve visie op de mogelijkheden die nieuwbouw en verbouw kunnen bieden. Je begrijpt dat ik die kans niet kan laten schieten.

De ideale school

Stel je je eens voor: een school waar de lokalen in lage paviljoens gelegen zijn langs de randen van een sportterrein, een grasveld, een paar basketbalvelden et cetera.

's Morgens tussen 08:00 en 09:00 uur komen de leerlingen aan, verreweg het grootste deel op de fiets. In de korte pauzes zie je de leerlingen zich met versnelde tred bewegen. In de langere pauzes wordt gebruik gemaakt van alle open ruimtes om te chillen, maar ook een (basket) balletje te gooien, te tafeltennissen en een lekkere wandeling te maken. Tussen de fietsenstalling zie je leerlingen geïmproviseerd een spelletje touwtjespringen doen.

Deze school, met 1200 leerlingen voldoet aan de beweegnorm, dit ondanks het feit dat voor elke klas op het rooster slechts twee lesuren sport per week zijn ingepland.

Er is maar één echte gymzaal. In de zomer, maar ook het grootste deel van de winter wordt dus enthousiast gebruik gemaakt van het sportveld. Slechts heel af en toe zijn de omstandigheden zo bar dat men uit moet wijken naar een sporthal in de buurt.

Verspreid door het gebouw heen, maar vooral in de buurt van de kantine(s) zijn sportruimtes waar leerlingen kunnen tafeltennissen en andere tafelsporten kunnen beoefenen. In de kantine zijn hoekjes waar men zich in denksporten verdiept.

De sportafdeling van deze school heeft uitstekende relaties met een sportclub in de omgeving, laten we zeggen de basketbalvereniging. Docenten en de club werken samen om talent te ontwikkelen. Het percentages basketballers op deze school is dan ook hoger dan gemiddeld. Hetzelfde geldt voor de binding van de scholieren met die club. Tijdens de wedstrijden van het topteam van de club zie je dan ook veel leerlingen van de school op de tribune zitten.

Hoe mooi zou het niet zijn om zo'n school nu echt te ontwikkelen. Goed ingebed in de samenleving en optimaal gebruik makend van eigen gebouwen én de directe omgeving. Iedereen weet dat het opdoen van cognitieve vaardigheden en gezond bewegen hand in hand, tot betere resultaten leiden dan alleen maar 'leren'. Het is ook gemeengoed dat er naast motorische vaardigheden zoals evenwicht, vangen, klimmen, kracht en vallen, ook voldoende bewogen moet worden om in de huidige samenleving lang, gezond en daar mee hopelijk gelukkig te kunnen leven. Zo'n vet fitte school dus.

Illusie of werkelijkheid?

Beschrijf ik hierboven een 'best practice'? Welnee, dit was de situatie van mijn eigen middelbare school in een dorp op de Zuid-Hollandse eilanden medio jaren '70 van de vorige eeuw. Het was een toevallig ontstane situatie in een (te) snel gegroeide streekschool. Een oud gebouw met een sportveld dat successievelijk langs de randen steeds meer noodgebouwen had gekregen om de groei te kunnen accommoderen.

De hierboven beschreven situatie bestond alleen maar bij de gratie van het feit dat het personeel en dus de leerlingen er wat van wilden maken. Hoe is het daarna gegaan?

In de jaren '80 is de hele organisatie geconcentreerd in een prachtig nieuw gebouw, zonder sportvelden. In het oude hoofdgebouw zijn nu appartementen en op het oude sportterrein staan huizen. Ook de plaatselijke basketbalclub speelt allang geen hoofdklasse meer, terwijl toch de bevolking van het dorp meer dan verdubbeld is.

Leermomentje

Als het dan geen best practice is, kan je er wel iets van opsteken? Jawel, om de jeugd voor, tijdens en na schooltijd meer en

HANS DIJKHOFF

Het kan ook behelpen zijn

Maquette zwembad

beter te laten bewegen is veel meer nodig dan nieuwbouw van de accommodatie. Het vraagt ook om nieuwbouw van het denkraam. Eigenlijk gaat het daarbij niet alleen over jullie als sportdocenten, maar over het gehele docentenkorps en de staf ten aanzien van sporten en bewegen op school.

De uitdaging is dus om al deze elementen op een natuurlijke manier in een gemiddelde schooldag te bouwen en dit niet alleen te concentreren op die paar uurtjes sportles, in de gymzaal.

Als je er goed over nadenkt, zou de essentie van het sport- en beweegaanbod op scholen misschien wel veel meer gericht moeten zijn op de (directe) omgeving van de school, dan op de sportzaal.

Tijden veranderen

Hallo, er is natuurlijk wel wat veranderd, sinds die tijd Opa! Computergebruik thuis, de welvaart is toegenomen en de beschikbare ruimte is afgenomen. Er is grote interesse in 'er goed uitzien' en daarom fit zijn. Maar ook in 2010 is de behoefte aan individuele expressie nog steeds goed voelbaar, niet alleen in de communicatie, maar ook in lifestyle, sporten en bewegen.

Fitness, hardlopen, maar ook urban sports (bijvoorbeeld parkour, skaten, hiphop, streetdance) en vechtsporten zijn blij met de groeiende belangstelling voor hun sporten.

Het koppelen van de sportlessen naar dit soort sporten biedt dus kansen. Veel van deze sporten kenmerken zich namelijk door relatief beperkte infrastructuurbehoefte of juist door gebruik van de beschikbare openbare ruimte.

Tegelijkertijd bieden ze een enorm potentieel aan mogelijkheden om vaardigheden te verbeteren. Balans, kracht, coördinatie en teamwork zijn ook hier voorwaarden om deze sporten goed te kunnen beoefenen.

Het goede nieuws is dus dat die grote groene ruimte van mijn oude school misschien wel vervangen kan worden door andere meer 'urban' 3D ruimtes. De inrichting hiervan is natuurlijk niet te vergelijken met die van een traditionele gymzaal en sportveld maar misschien zelfs wel kosteneffectiever, mits er bereidheid is je denkraam in de verbouwing mee te nemen.

Hoe mooi zou het zijn als.....

Als er sprake is van nieuwbouw, verhuizing of verbouw dan roep

ik jullie op om meteen in bres te springen voor het integreren van beweging in het totale school concept. Maak een visie samen met collega docenten en leerlingen rondom die *"Hoe mooi zou het zijn als....."* vraag. Bijvoorbeeld hoe mooi zou het zijn als:

- Leerlingen na elke les tien minuten zouden bewegen om even het hoofd weer leeg te maken.
- Leerlingen in de pauzes als vanzelf een balletje gaan trappen, gooien of slaan.
- Leerlingen altijd op de fiets of lopend naar school komen.
- Docenten zelf ook in de pauzes eens even lekker gingen bewegen.
- Gezonde lifestyle wordt gestimuleerd door in de kantines een evenwichtig aanbod van voeding aan te bieden.
- Er op school een hoofd 'animatie' zou zijn die leerlingen en docenten telkens weer verrast door iets nieuws te organiseren ten aanzien van beweegaanbod, toernooitjes, clinics en uitwisseling met sportverenigingen.
- De school geen brommer/scooterstalling meer nodig had.
- De school al voor het derde jaar op rij de Nederlandse Scholieren Ultimate Frisbee heeft gewonnen.
- Tien leerlingen van jouw school meedoen aan het Amsterdamse Parkour (free running) wedstrijd voor scholieren en studenten.
- En ga zo maar door.....

Futuristische school

Tot slot

Droom eerst gerust eens lekker door. Pas als je veel van dit soort vragen op een rij hebt staan, begin je te zien welke vernieuwing er voor jouw school en jouw team nodig is. Houd dié visie voor ogen bij het ontwikke-

len van de plannen. Compromissen komen later wel. Immers, als het niet lukt met de school alléén, terwijl de visie wel deugt, dan ga je toch eens in je omgeving met andere maatschappelijke organisaties praten (zoals sportclubs). Hier kun je eens kijken of je het op een andere manier wel voor elkaar kunt krijgen.

En als je voor het realiseren van je visie iets moet vernieuwen dat écht nog niet bestaat, of nog nooit eerder is gedaan, bel dan gerust eens met InnoSportNL. Misschien kunnen wij helpen dat laatste stukje vernieuwing ook nog waar te maken.

Cees Verhoef is innovatiemanager Sportaccommodaties en Sportstimulering bij InnoSportNL

Correspondentie:

cees.verhoef@innosport.nl

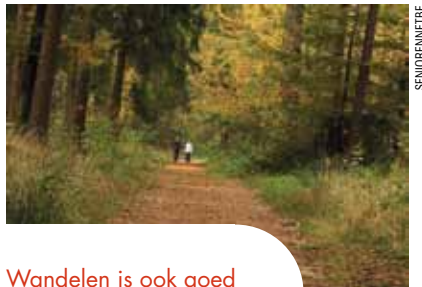
Bewegen in de ruimte

Bewegen is gezond! De 'Gezonde leefomgeving' is hot! En het realiseren van een beweegvriendelijke omgeving daarmee onontkoombaar. Maar wat is nou eigenlijk zo'n beweegvriendelijke omgeving en hoe komt het tot stand? Om deze vragen te kunnen beantwoorden, doet het Nederlands Instituut voor Sport en Bewegen (NISB) de komende jaren onderzoek naar dit onderwerp en naar de kansen die het biedt voor scholen.

Door: Nathalie van der Horst

Uitnodiging voor bewegen

Bewegen kan op allerlei manieren. Door sportbeoefening in georganiseerd verband via scholen en sportverenigingen of op een eigen gekozen moment in de sportschool. Maar juist een groot deel van het beweeggedrag komt voort uit lopen of fietsen naar

Wandelen is ook goed

school of werk, boodschappen doen, recreatief wandelen, fietsen, skeeleren of sport en spel op trapveldjes en schoolpleinen. Dat de inrichting van de wijk het beweeggedrag beïnvloedt, lijkt logisch maar is nog nauwelijks bewezen. Pas recent bracht de Gezondheidsraad naar buiten dat deze relatie aannemelijk is en zeker verdere studie verdient.

Meer dan alleen een beweegplek

NISB is van mening dat alleen een beweegvriendelijke omgeving niet voldoende is. Om mensen daadwerkelijk in beweging te krijgen, zijn ook een activiteitenprogramma, enthousiaste buurtbewoners en goed beheer nodig. Een prachtig aangelegde playground gaat namelijk nog meer leven als er ook activiteiten op georganiseerd worden en de buurtbewoners betrokken zijn bij het beheer. En als alles klopt, komen ook doelen als het versterken van de sociale cohesie en het verbeteren van de leefomgeving binnen handbereik.

Kansen voor scholen

De Gezondheidsraad stelt dat kleinschalige aanpassingen in de

school- en werkomgeving (zoals gekleurde schoolpleinen en uitdagende trappenhuizen) het beweeggedrag daadwerkelijk beïnvloeden. Daarnaast acht de raad het zeer waarschijnlijk dat het handhaven of herstellen van kleinschalige voorzieningen in de wijk, verkeersveilige loop- en fietsroutes en van informele speelruimte- en wandelmogelijkheden, een positieve invloed heeft op het beweeggedrag. Kortom: kansen voor de omgeving rondom scholen! Een drietal voorbeelden ter illustratie.

Gekleurde schoolpleinen

Gekleurde schoolpleinen zijn een voorbeeld hoe de inrichting van de fysieke ruimte kan bijdragen aan sporten en spelen. Een duidelijk met kleuren ingerichte speelplaats nodigt kinderen uit om samen te spelen. Zeker als er sport- en spelmateriaal beschikbaar is en begeleiders en kinderen de verantwoordelijkheid delen. Een schoolplein kent drie zones gemarkeerd door verschillende kleuren: een rustzone om te zitten en te praten, een zone voor spelen, individueel of met een groep, plus een zone voor (bal)sporten. Naast deze felgekleurde zones spelen bezonning en beschutting, differentiatie in spelaanleidingen, verharding en groen een rol. Gekleurde schoolpleinen blijken echt uit te dagen tot meer en gevarieerder spel en leiden tot minder conflicten. Denk bij de inrichting van het schoolplein ook aan de mogelijkheden om buiten te gymmen.

Kindlint

Een kindlint is een route waarlangs kinderen zelfstandig naar allerlei kinderbestemmingen in de nabije omgeving kunnen lopen. Het is een leuke en aantrekkelijke route door de buurt zonder (veel) conflictsituaties met andere weggebruikers. Kinde-

Kindlint

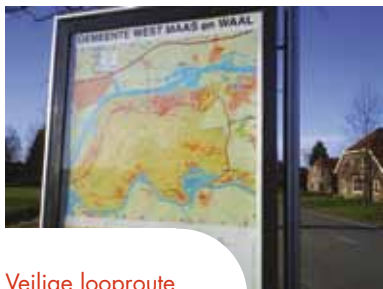
ren kunnen lopend van huis naar school of een speelplek op een verkeers- en sociaal veilige manier. Op deze wijze krijgen kinderen hun bewegingsvrijheid weer terug. Behalve de bewegingsvrijheid beïnvloedt het in positieve zin eveneens de gezondheid en de ontwikkeling van kinderen. Maar ook voor de ouders heeft het een direct voordeel: tijdwinst. Ze hoeven hun kinderen niet meer overal naar toe te begeleiden. Het lint kenmerkt zich door een

viertal onderdelen: een vrolijke gemarkeerde route, met veilige oversteekpunten, voorzien van extra speelmogelijkheden en met meer kleur en kunst. Het doorvoeren van deze onderdelen kan natuurlijk apart, maar juist de combinatie ervan maakt het een uniek concept.

Wandelbus

Veel kinderen worden dagelijks met de auto naar school gebracht. Een van de redenen hiervoor is dat het lopen naar school vaak niet in de drukke agenda's van de ouders past. Een andere reden is dat ouders de weg naar en rondom school vaak veel te druk en gevaarlijk vinden. Vervelende bijkomstigheid is dat zij door het gebruik van de auto medeveroorzaker zijn van dit verschijnsel. Natuurlijk helpt het om ouders op hun gedrag te attenderen en infrastructuurele aanpassingen te doen, maar invoering van de wandelbus kan helpen om deze vicieuze cirkel doorbreken.

Met de wandelbus wandelen kinderen onder begeleiding van twee volwassenen, een 'buschauffeur' en een 'conducteur', via een vaststaande afgesproken route naar school. Het is een veilige manier om naar school te gaan en kinderen leren de verkeersregels in de praktijk. De kinderen die mee willen lopen, staan op een afgesproken tijdstip bij de 'bushalte' klaar en sluiten aan bij de groep als die voorbijkomt. Behalve veilig is de wandelbus ook gezond en leuk. Lopen is immers goed voor de gezondheid, voorkomt dat kinderen te dik worden en draagt bij aan de 60-minuten bewegen norm. En welk kind vindt het nou niet prettig om samen met andere leeftijdsgenootjes naar school te lopen?

Veilige looproute

Ben je geïnteresseerd en wil je meer informatie over de wandelbus, het gekleurde schoolplein of andere projecten, neem dan contact op met Dorien Dijk van NISB via dorien.dijk@nisb.nl. Neem ook eens contact op met de gemeenteambtenaar sport om kansen voor initiatieven op en rond je school te verkennen.

Beweegvriendelijke omgeving

Een heldere en complete definitie van een beweegvriendelijke omgeving bestaat nog niet. Toch is uit de praktijk al een groot aantal bouwstenen te herleiden, want een beweegvriendelijke omgeving:

- nodigt uit tot bewegen (functioneel, sportief en recreatief)
- heeft voldoende geschikte voorzieningen
- heeft geschikte plekken en mogelijkheden voor alle doelgroepen
- is flexibel zodat inrichting kan veranderen aan de hand van wijzigingen in doelgroep en behoefte
- is dichtbij de woonomgeving (in de wijk)
- is veilig (verkeerstechnisch en sociaal), laagdrempelig en schoon
- is goed beheerd
- biedt diverse activiteiten aan (gericht op ontmoeting en beweging).

Beweegvriendelijke Omgeving

Als het gaat om het plannen, inrichten en beheren van de openbare ruimte, zijn de gemeenten de regievoerder. Zij moeten initiatief nemen om de openbare ruimte beweegvriendelijk te maken. Helaas blijkt uit de praktijk dat dit initiatief, om verschillende redenen, vaak niet genomen wordt. NISB ziet kansen om gemeenten hierin te ondersteunen met handzame beleids- en uitvoeringsinstrumenten. Om deze instrumenten vorm te geven, is nader onderzoek nodig en dat gebeurt via het project Beweegvriendelijke Omgeving.

In dit project volgt NISB twee jaar lang acht pilots door heel Nederland met als doel het verzamelen van informatie. Deze informatie is nodig om meer zicht te krijgen op de relevante beleidsprocessen en samenwerkingsverbanden voor het realiseren van een beweegvriendelijke omgeving. Tevens geven de pilots antwoord op de vraag wat een beweegvriendelijke omgeving is en of er rondom dit thema een netwerk van relevante partijen opgebouwd kan worden.

Vervolgens is het delen van de opgedane kennis met gemeenten en andere belanghebbenden een zeer belangrijk onderdeel van het project. Natuurlijk om te stimuleren en te enthousiasmeren, maar zeker ook om als input te dienen bij het proces van agendasetting en beleidsborging.

In afstemming met het ministerie van VWS zijn acht gemeenten geselecteerd als pilotgemeenten. De pilotprojecten variëren van het herstructureren en openbaar maken van een sportpark, tot het aanleggen van playgrounds, het herinrichten van groenvoorzieningen en het realiseren van een wandel- en fietsnetwerk. De projecten hebben allemaal gemeen dat naast de fysieke maatregelen tevens sociale maatregelen zijn voorzien: bijvoorbeeld het organiseren van activiteiten in de wijk of op scholen en buitenschoolse opvang, verenigingsondersteuning en fietslessen. Veelal onder de regie van de gemeente, maar ook in samenwerking met private en maatschappelijke organisaties, zoals woningcorporaties.

Meer informatie over dit project is te verkrijgen bij Dayenne l'Abée van NISB, dayenne.labee@nisb.nl.

Bronnen

Beweegredenen, de invloed van de gebouwde omgeving op ons beweeggedrag, Gezondheidsraad, 26 april 2010

Evaluatie van het project Kindlint in Amsterdam, OTB, 6 november 2008

Fietspoolen, voetpoolen, carpoolen, Veilig en milieuvriendelijk naar school, Mobiel 21 vzw, 2010

Lay-out 05, Stimuleringsfonds voor Architectuur

www.kindlint.nl

www.loopbus.nl

www.zoneparc.nl

Correspondentie:

dayenne.labee@nisb.nl

Onterechte beschuldiging van seksueel misbruik

Een spraakmakende uitspraak van de kantonrechter in Leeuwarden waarin een school veroordeeld wordt tot betaling van smartengeld en rehabilitatie in een zaak waarin een docente jarenlang onwetend is gehouden over vergaande, ontorechte seksuele klachten aan haar adres.

De zaak

In 2007 meldt een leerlinge van de Christelijke Scholengemeenschap Bogerman te Sneek aan een docente van deze school dat zij door de docente Nederlands seksueel is misbruikt en dat deze docente een onbekende man heeft toegestaan haar seksueel te misbruiken. Twee jaar lang zoemen de geruchten op de school rond, maar pas op 28 januari 2009 wordt het College van Bestuur van de school van deze klachten op de hoogte gesteld.

Het College van Bestuur heeft daaropvolgend een onderzoek laten verrichten door een extern bureau. Het doel van het onderzoek was vast te stellen of er een zodanig vermoeden was van grensoverschrijdend gedrag van de docente dat dit vermoeden het doen van aangifte zou kunnen rechtvaardigen. De conclusie van de onderzoekster was dat de omstandigheden onvoldoende overtuigend waren om aangifte te doen. De school weigerde de docente te rehabiliteren omdat, hoewel niet was gebleken van enig grensoverschrijdend gedrag, het tegendeel ook niet was gebleken.

Bij de rechter

De collega's

De kantonrechter in Leeuwarden oordeelt dat de docenten die al in 2007 op de hoogte waren van de klacht niet zorgvuldig hebben gehandeld. Dit door de beschuldigde docente in onwetendheid te laten van wat zij wisten en van wat zij met deze kennis deden. Ook hebben deze docenten gehandeld in strijd met artikel 3 lid 3 van de Wet op het voortgezet onderwijs door het bevoegde gezag (het College van Bestuur) niet onmiddellijk in kennis te stellen van de geuite beschuldiging. Naar het oordeel van de kantonrechter heeft de beschuldigde docente door de handelwijze van haar collega's schade geleden en zijn deze docenten voor deze schade aansprakelijk. Omdat er geen sprake is van bewuste roekeloosheid of opzet van deze docenten moet de school, als werkgever, de door deze docenten veroorzaakte schade dragen.

De werkgever

Volgens de kantonrechter heeft de school tegenover de beschuldigde docente niet als goed werkgever gehandeld. De school heeft bij de afhandeling van de klacht onvoldoende rekening gehouden met het belang van de beschuldigde docente. De beschuldigde docente had als gevolg van de handelwijze van haar collega's een kennisachterstand met betrekking tot de aan haar adres geuite beschuldigingen. De school had als goed werkgever deze kennisachterstand zo snel mogelijk moeten opheffen. Vooral omdat het hier om een uitzonderlijk belastende kwestie gaat. De school heeft dit ten onrechte nagelaten.

De school had de beschuldigde docente op grond van het onderzoeksrapport moeten rehabiliteren. Ook dit heeft de school nagelaten. Zij heeft in plaats daarvan aan het onderzoek, zonder de beschuldigde docente daarvan op de hoogte te stellen, vragen toegevoegd. Voorts heeft zij de beschuldigde docente geen inzicht gegeven in het eindrapport, dat de extra vragen bevatte. De kantonrechter acht deze handelwijze zeer laakbaar. Voorts zijn zowel de beschuldigde docente als de kantonrechter door de school op het verkeerde been gezet door in strijd met de waarheid te vermelden dat de beschuldigde docente had ingestemd met de vraagstelling. Naar het oordeel van de kantonrechter heeft het rapport geen enkel belastend feit jegens deze docente heeft opgeleverd.

Het oordeel

Als gevolg van de handelwijze van de school en de betrokken docenten heeft de beschuldigde docente schade geleden. Zij heeft ernstige gezondheidsklachten als gevolg waarvan zij arbeidsongeschikt is geworden. Voorts is zij door de gebeurtenissen in haar eer en goede naam aangetast en is haar psychisch leed toegebracht. Volgens de kantonrechter hebben de gebeurtenissen een derving van arbeidsvreugde tot gevolg en heeft haar houding ten opzichte van leerlingen naar het zich laat aanzien aan onbevangenheid verloren.

De schade

De kantonrechter vindt een vergoeding van € 50.000,- billijk. Voorts wordt een bedrag van in totaal € 25.000,- toegewezen voor de kosten die de beschuldigde docente buiten rechte heeft moeten maken.

Rehabilitatie

Het college van bestuur heeft met een persverklaring erkend dat de school zich ervan bewust is, dat ze in de afhandeling van de zaak fouten heeft gemaakt en dat het voor alle betrokkenen een zeer betreurenswaardige kwestie is. De school gaat de docente rehabiliteren omdat zij ten onrechte werd verdacht van seksueel misbruik van een minderjarige leerlinge.

Heb je vragen over deze of andere zaken op rechtspositioneel gebied dan kun je je wenden tot de afdeling IRP, te bereiken per e-mail: irp@kvlo.nl en op telefoonnummer 030 693 7678.

PRAKTIJK KATERN

KONINKLIJKE VERENIGING VAN LERAREN LICHAMELIJKE OPVOEDING

nr. 10 - 26 nov. 2010

**Deelnemende scholen
enthousiast over
basketbalproject**

**Judo, samen in balans
(3)**

Deelnemende scholen enthousiast over basketbalproject

Mission Olympic laat schoolkinderen basketballen

“Een zeer geslaagd project”. Zo omschrijft Richard Koppert, schoolsportcoördinator van het Ypenburg Lyceum het project Mission Olympic dat in april en mei van dit jaar op zijn school in Den Haag werd gehouden. “Het heeft er toe geleid dat een groep van vijftien kinderen nu elke dinsdag na schooltijd een uur lang basketbaltraining krijgt. Maar dit is pas het begin. Ik heb voor ogen dat we dit in de toekomst ook in de voorschoolse uren kunnen gaan doen.” Door: Ronald van Dam

Mission Olympic

Basketbal en Mission Olympic

Mission Olympic bestaat sinds 2003 en is een initiatief van NOC*NSF, de Koninklijke Vereniging van Leraren Lichamelijke Opvoeding (KVLO) en Coca-Cola. De Nederlandse Basketbal Bond (NBB) is vanaf 2007 bij het project betrokken via het pro-

Mission Olympic is de grootste landelijke schoolsportcompetitie van Nederland. Het doel is om jongeren in beweging te krijgen en hen het plezier van sporten met elkaar te laten beleven. Jaarlijks sporten circa 150.000 jongeren van ongeveer 200 middelbare scholen met elkaar om een plaats in de finale in het Olympisch stadion in Amsterdam. Gedurende een dag vol sport, show en entertainment strijden de 5000 finalisten om het nationale kampioenschap voor scholen.

Pleintjesbasketbal

gramma Basketball Unites, de breedtesportafdeling van de bond. Daar worden tal van producten ontwikkeld om mensen aan het basketballen te krijgen.

Drie tegen drie en BR4F

Twee van die producten, drie-tegen-drie basketbal en de Basketball Race4Fun (een behendigheidswedstrijd tegen de klok) worden

gebruik wordt gemaakt. (Voor uitleg drie tegen drie: zie site 'Mijn KVLO'). Hieronder de regels.

Voor de NBB is deelname aan Mission Olympic een goede manier om toegang te krijgen tot leerlingen in het voortgezet onderwijs. In 2010 ging de bond via Basketball Unites een samenwerking aan met een vijftal scholen in drie verschillende steden in Nederland:

bij Mission Olympic ingezet. In 2009 testte de NBB de Basketball Race4Fun tijdens de Mission Olympic The School Final. Zo'n 200 enthousiaste leerlingen streden toen om de snelste tijd. Drie-tegen-drie basketbal is een laagdrempelige, vereenvoudigde vorm van het gewone vijf-tegen-vijf spel. Het kan worden gespeeld op één basket en zorgt ervoor dat meer leerlingen actief mee kunnen doen en dat optimaal van de ruimte en mogelijkheden

3-TEGEN-3 BASKETBALL

Veel materialen zijn er niet nodig om 3-tegen-3 te kunnen spelen. Met niet meer dan één basket, één basketball (maat zeven voor de heren, maat zes voor de dames, indien beschikbaar) en twee teams beschikbaar kan 3-tegen-3 gespeeld worden, dat is alles. Alle andere zaken, zoals reguliere veld afmetingen, scorebladen, scheidsrechter, enz. zijn niet echt noodzakelijk voor toepassing, want met simpele afspraken tussen beide teams vooraf, kan 3-tegen-3 in wedstrijdvorm worden gespeeld.

3-Tegen-3 basketbal is dus een spel- of wedstrijdvorm die op een half veld wordt uitgevoerd door twee teams van drie spelers (wisselers niet meegerekend, max. twee wisselers). De wedstrijden kunnen eindigen met slechts twee spelers, maar niet met één speler. Dunken is niet toegestaan te allen tijde! Wisselen van spelers uit hetzelfde team is onbeperkt mogelijk, maar alleen als de bal niet in het spel is, dus bij elk dood spelmoment. Dat wil zeggen na een score, een overtreding of een persoonlijke fout.

Spelregels 3-tegen-3

Artikel 1 Algemeen

- 1.1 De belangrijkste regel is Fair Play.
- 1.2 Deelnemers dienen de spelregels na te leven.
- 1.3 De spelregels zoals door de NBB vastgesteld, gelden op hoofdlijnen als uitgangspunt bij verschil van mening (zie www.basketball.nl klik onder competities door naar spelregels).

Artikel 2 Speelveld

- 2.1 3-Tegen-3 wordt gespeeld op één basket, waarvan de hoogte van de ring 3.05 meter vanaf de speelvloer is.
- 2.2 3-Tegen-3 kan op een regulier half speelveld worden gespeeld. Ook kan er op een aan de zijlijn aangebrachte basket worden gespeeld.
- 2.3 De jongens spelen met balmaat 7, de meiden met balmaat 6, indien beschikbaar.

Artikel 3 Teams

- 3.1 Een team bestaat uit minimaal drie spelers en maximaal uit vijf spelers (waarvan twee wisselers).
- 3.2 Er zijn minstens twee spelers nodig om een wedstrijd (uit) te spelen.

Artikel 4 Wedstrijd c.q. spel leiding

- 4.1 De leraar/trainer/spelleider is geen scheidsrechter, maar heeft bij onenigheid het laatste woord. Dit dient ook gerespecteerd te worden.

Artikel 5 Start Wedstrijd

- 5.1 Lucky shot (genomen door team A, van achter driepuntlijn). Bij raak schot begint A met bal bezit, bij mis schot start team B.

Artikel 6 Speeltijd/Punten

- 6.1 3-Tegen-3 kan met een van tevoren vastgestelde tijdsduur worden gespeeld (bijv. tien minuten lopende tijd, met een rust van max. drie minuten). De tijd kan centraal worden bijgehouden. Ook kan gespeeld worden tot een te bereiken aantal punten (duurt bijv. tot één van de teams een vijf punten heeft gescoord).
- 6.2 Time-outs zijn niet mogelijk.
- 6.3 Mocht men gebruik maken van tijd dan wordt de tijd alleen stilgezet bij blessures.
- 6.4 Het team met de meeste punten na verstreken speeltijd is de winnaar of wanneer er tot een aantal punten gespeeld wordt dan wie als eerste het aantal te behalen punten heeft bereikt.

Artikel 7 Fouten

- 7.1 De aanvaller callt (roept) de tegen hem/haar begane fout.
- 7.2 Na zes teamfouten, opgeteld tegen team A of team B, volgt er na iedere volgende fout één (automatisch) punt + balbezit voor de tegenstander.
- 7.3 Uitzondering: op elke fout op een "doelende" speler, waarbij de doelpoging mis gaat, wordt deze bestraft met één punt + balbezit voor de aanvallende partij. Een fout op een doelende speler, waarbij de schot poging doel treft, wordt bestraft met één teamfout, plus toekenning van de score plus balbezit voor dezelfde partij.

Artikel 8 Wedstrijd/Punten

- 8.1 Start wedstrijd na lucky shot begint met 'checken' (de aanvallende speler overhandigt de bal aan de verdedigende speler en deze geeft de bal - na gecontroleerd te hebben of zijn medespelers klaar staan - weer terug). N.B. in veel gymzalen of hallen waar geen wedstrijd basketbal gespeeld wordt ontbreekt een driepuntlijn - wat een geschikte plek is en is er alleen een bucket! Geen probleem gebruik een eventueel andere lijn.
- 8.2 Na dood spelmoment (uitbal of check) moet men eerst eenmaal passen naar een medespeler, daarna kan er pas gedribbeld worden.
- 8.3 Aanval halen:
 - Na defensive rebound, recht van aanval halen achter de driepuntlijn (checken hoeft niet, dus 8.2 niet van toepassing).
 - Na offensieve rebound mag het aanvallende team gelijk scoren zonder weer recht van aanval te halen.
 - Na steal(onderschepping) en/of airball (schot dat ring niet raakt) mogen beide teams meteen proberen te scoren zonder recht van aanval te halen.
- 8.4 Na een score krijgt de andere partij de bal (loser's out).

- 8.5 Punten telling: Alle scores binnen de driepuntlijn tellen voor één punt, achter de driepuntlijn telt voor twee punten en na zes teamfouten telt elke fout voor één punt.

- 8.5 Er zijn geen time-outs mogelijk tijdens de wedstrijden.

- 8.6 Het vervangen van spelers in een team vindt plaats bij dood spelmoment. Er zit geen limiet aan het aantal wissels.

Artikel 9 Gedragsregels

3-Tegen-3 kan ook in toernooivorm worden georganiseerd.

Hierbij gelden een aantal elementaire gedragsregels:

- 9.1 De beslissingen van de spelleider, wedstrijdleiding, scheidsrechter of court monitor moeten altijd worden gerespecteerd. Discussie is mogelijk, mits op een respectvolle manier gevoerd. Uiteindelijke beslissing ligt bij de leiding en moet worden geaccepteerd.
- 9.2 Bij niet opkomen of afwezigheid van een team bij een speelronde, verliest dat team met 2-0.
- 9.3 Het is voor de leerlingen die niet actief bezig zijn gepast zich aan de regels en voorschriften van de docent te houden zonder het 3-tegen-3 spel daarbij op wat voor een wijze dan ook te hinderen.

BASKETBALL RACE4FUN

"Basketball Race4Fun" is een nieuw ontwikkelde race, over een vast parcours, waarbij laagdrempelige en uitdagende elementen uit de basketballsport worden gebruikt om jongeren te enthousiasmeren. Tijdens dit spel komen de basis facetten van het basketball terug. Passen, dribbelen en schieten/lay-up komen voor in de race.

Uitleg Race4Fun

Na de start is de Race4Fun een opeenvolging van vijf onderstaande skills (stations). Doel is het parcours zo snel en efficiënt mogelijk af te leggen.

Start

- Begin op het start punt met een lay-up. De bal moet raak zijn om door te kunnen gaan: hiervoor zijn maximaal drie pogingen. Bij een derde gemiste poging ga je door naar de volgende skill maar worden bij de eindtijd één seconde straf tijd toegevoegd.

1ste skill Slalom

- Je dient buitenom de slalom te starten (zie tekening).

2de skill Chest pass (borstpass)

- Je hebt hier drie pogingen de bal door de ring te mikken.
- Bij drie gemiste pogingen of een rake poging ga je door naar de volgende skill.
- Wanneer je drie maal niet slaagt de bal door de ring te gooien, wordt bij de eindtijd één strafseconde opgeteld.
- Er liggen twee ballen klaar.

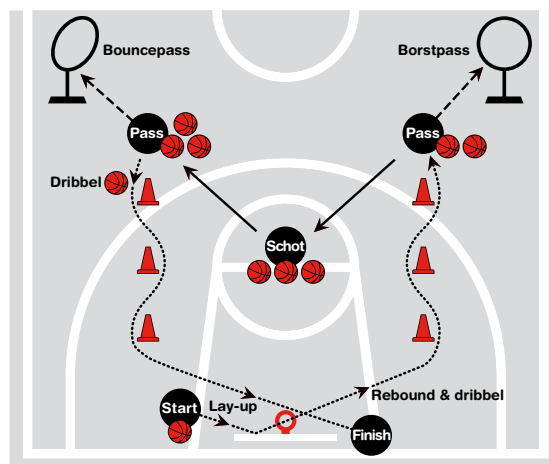
3de skill Schot

- Je hebt maximaal drie pogingen om vanaf de vrije worp positie (of iets dichterbij gemarkeerd) raak te schieten.
- Bij een raak schot, ga je door naar de volgende skill.
- Bij drie gemiste pogingen wordt één seconde bij de eindtijd opgeteld.
- Drie ballen liggen klaar.

8

Spelregels Race4Fun

1. Deelnemers starten op fluitsignaal van de spelleider.
2. De deelnemers mogen het parcours uitsluitend dribbelend doorlopen.
3. De deelnemers mogen per onderdeel minimaal één en maximaal drie pogingen ondernemen om een onderdeel succesvol af te ronden.
4. De vrije worp die genomen wordt door deelnemers telt alleen als de deelnemer met beide voeten achter de vrije worpen lijn staat tijdens zijn/haar schot. Bij aangepaste afstand geldt hetzelfde voor de daarbij aangebrachte markering.
5. Deelnemers moeten de lay-ups rebounden.
6. De deelnemer moet tenminste met één been op de passing spot staat terwijl hij/zij bezig is met de passioefening.
7. Tijdens het weaven (kris-kras dribbelen) moet de deelnemer rond alle drie de mannetjes/pionnen dribbelen. Het omver trappen van een pion heeft geen consequenties zolang de deelnemer alsnog rond dit mannetje/pion heen dribbelt.
8. Elk onderdeel dat niet binnen het maximale aantal van drie pogingen wordt voltooid, wordt bestraft met één strafseconde.

10

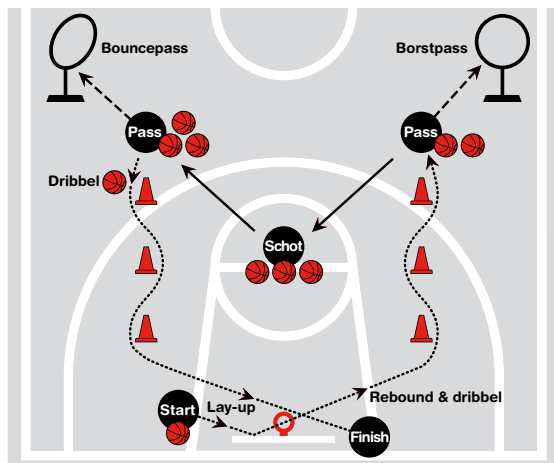
4de skill Bounce pass (pass met een stuit)

- Je dient de bal via een bounce(stuit) door de ring te gooien
- Bij drie gemiste pogingen of een rake poging ga je door naar de volgende skill.
- Wanneer je drie maal niet slaagt de bal door de ring te gooien, wordt bij de eindtijd één seconde opgeteld.
- Er liggen drie ballen klaar.

5de skill Slalom > lay-up

- je dient voor de slalom de bal van de pion af te pakken en rechts(buitenom) om de slalom te starten.
- Wanneer je uit de slalom komt ga je omhoog voor een lay-up/schot.
- Wanneer de bal door de ring gaat stopt de tijd.
- Er zijn max. drie pogingen om de bal door de ring te gooien
- Men gebruikt hiervoor dezelfde bal.
- Bij drie gemiste pogingen wordt de tijd stop gezet maar krijg je wel één strafseconde aan je eindtijd toegevoegd.

Finish

9

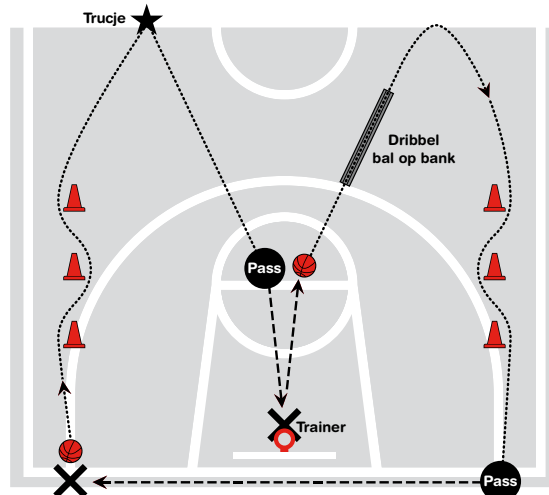
Basketball dribbelparcours

(zie onderstaande illustratie)

Start vanaf de achterlijn. Dribbel richting de middellijn door de slalom van pionnen. Bij de middellijn doe je een basketball trucje. Bijvoorbeeld cross-over of tussen de benen door. Dribbel richting vrije worp lijn. Pass naar de trainer en ontvang de bal meteen terug. Vanaf vrije worp lijn dribbel richting middellijn met de bal dribbelend op de bank. Bij de middellijn weer een basketballtrucje. Vervolgens via slalom naar de achterlijn. Pass naar de volgende in de rij. Deelnemer doet hetzelfde. Groep met de snelste tijd heeft gewonnen.

Differentiatie:

In plaats van een pass vanaf de middellijn, eindigen met een lay-up. Bal moet dan gescoord zijn voordat deze afgegeven kan worden aan de volgende deelnemer in het rijtje.

21

Oefenen in de zaal

Den Haag, Amsterdam en Dordrecht. In de naschoolse opvang of tijdens de reguliere gymlessen kregen leerlingen op vaste dagen drie weken lang één keer per week basketbaltraining van een ervaren trainer van een lokale vereniging, met ondersteuning van een gymdocent. Daarbij kwamen de spelvorm drie-tegen-drie en de Basketbal Race4 Fun ook aan bod. De lessenreeks werd op een feestelijke manier afgesloten met een basketbalclinic, gegeven door een professionele 'clinician'. Tijdens die clinic konden de deelnemende kinderen al het geleerde in de praktijk brengen bij diverse wedstrijden, compleet met muziek en leuke prijzen.

Voedingsbodem

Bij het Ypenburg Lyceum in Den Haag liepen al aardig wat basketballers rond, een ideale voedingsbodem voor een basketbalproject. Toen Pim Lokhoff, trainer van de Haagse basketbalclub ST4R, opperde om een pilot van Mission Olympic te starten op het Ypenburg Lyceum, vond hij bij Richard Koppert, de schoolsportcoördinator, een gewillig oor. "We deden met de school al fanatiek mee aan de Haagse schoolsporttoernooien die door ST4R worden georganiseerd. Toen Pim met dit idee kwam hoefden we niet lang na te denken. Het was een groot succes. Drie lessen en een leuke afsluitende clinic. De reacties waren zo positief dat we na die vier weken door zijn gegaan en aan het einde van het schooljaar hadden we een groep van dertien kinderen over. Van die groep is de kern overgebleven en aangevuld met wat nieuwe kinderen. Zodoende hebben we nu een groep van vijftien leerlingen die elke week op dinsdag aan het einde van de middag na schooltijd een uur lang training krijgt. De trainer is Don Rigters, een oud-leerling die zelf aan het Mission Olympic-project heeft meegedaan. Hij speelt nu in het U20 team van eredivisieclub Zorg en Zekerheid Leiden, maar komt oorspronkelijk van de Rijswijkse vereniging Lokomotief. Van die groep is een aantal kinderen al lid van een vereniging."

Pim Lokhoff is ook één en al lof over Mission Olympic. Als jeugdsportcoördinator bij de gemeente Den Haag stond hij aan de wieg van het initiatief. "In mijn functie werk ik deels voor de Haagse basketbalclub ST4R, waar ik voor allerlei projecten ingezet wordt, en geef ik een aantal uur per week basketbaltraining op basis- en

middelbare scholen. Vanuit de Nederlandse Basketball Bond kreeg ST4R het verzoek of we Mission Olympic op een school in Den Haag wilden gaan starten. Omdat ik ook op het Ypenburg Lyceum les geef, lag de keuze voor deze school voor de hand. En de sportcoördinator van de school, Richard Koppert, reageerde meteen heel enthousiast."

Op de vraag waarom hij Mission Olympic als een succes bestempelt, zegt Lokhoff: "Mission Olympic zit goed in elkaar en biedt een goed platform om jongeren effectief te kunnen bereiken. En de basketbalbond heeft goed over het basketbalconcept nagedacht. Het is niet zomaar weer een clinic. Er zit een goede opbouw in. Eerst krijgen de kinderen drie lessen, waarvoor de bond een boekje heeft gemaakt, dat de gymleraar helpt bij de lesvoorbereiding. De bond stelt ballen ter beschikking die de school mag houden, zodat ze door kunnen gaan met basketbaltrainingen. En de afsluitende les is een basketbalclinic onder leiding van een eredivisiespeler met de Race4Fun en andere spelonderdelen waarbij de kinderen prijzen kunnen winnen. Alles bij elkaar levert dat een geweldig leuke dag op voor de deelnemende kids. En het is natuurlijk fantastisch dat ze op het Ypenburg Lyceum daarna verder zijn gegaan en nu een vaste basketbalgroep hebben die elke dinsdag een uur lang training krijgt. Die kinderen zijn toch met het basketbalvirus besmet. Dat is de winst van dit project".

Geslaagd

"Het enthousiasme is groot", zegt Richard Koppert van het Ypenburg Lyceum over zijn basketbalgroep. "Dit jaar kunnen we maar liefst vijf teams inschrijven voor de Haagse schoolkampioenschappen op 10 december. We hopen natuurlijk als school de finales van Mission Olympic te halen, die volgend jaar op 10 juni in Amsterdam worden gespeeld. Ik kan niet anders dan constateren dat het een zeer geslaagd project is geweest. Het past ook helemaal bij onze school, want het Ypenburg Lyceum heeft wel iets met Amerikaanse sporten. We hebben ook een groep kinderen die elke twee keer per week American Football-training krijgt. Die kinderen spelen ook allemaal competitie bij The Hague Raiders. Ik geloof in die opzet. Het gaat voorzichtig de kant op van het high schoolmodel. Meer sport op school. Ik heb voor ogen dat we dit soort dingen in de toekomst ook in de voorschoolse uren kunnen doen. Na school zitten de meeste kinderen toch ook met het huiswerk dat moeten worden gemaakt. Waarom niet de schooldag beginnen met een uur training?"

Als het aan Pim Lokhoff ligt moet Mission Olympic zeker een vervolg krijgen. "Het is een mooie manier om basketbal aan de man of vrouw te brengen op scholen." Lokhoff, die trouwens zelf in zijn vrije tijd basketbalt bij Zoebas in Zoetermeer, krijgt zijn zin. Dit schooljaar gaat Mission Olympic weer op vier scholen van start; op twee in Rotterdam en twee in Heerenveen. Een goede zaak, vindt de basketbaltrainer. "Nogmaals, het zit goed in elkaar. En dat is de verdienste van de NBB. Met de pilot in Den Haag zijn in elk geval goede resultaten behaald. Ik vind het een onwijs goed initiatief."

Ronald van Dam is manager pr en communicatie van de Nederlandse Basketball Bond

Foto's: NBB

Informatie: www.basketball.nl/missionolympic

Judo, samen in balans (3)

In het vorige artikel 'Judo, samen beter' (LO 9) werd de nadruk gelegd op de onderlinge samenwerking en het daardoor verkrijgen van een beter resultaat. Samen oefenen zorgt tevens voor plezier en bevordert het sociaal welzijn. De lesstof is geschikt voor kinderen vanaf groep drie. De auteur beveelt aan, in verband met herhalende lesstof, het vorige artikel in samenhang met dit artikel te lezen.

Door: René Donker

Judo is een duw- en trekspel, waarbij de een de ander uit balans probeert te halen, waardoor die beter geworpen kan worden. De judoka probeert tijdens het bewegen in balans te blijven. Goed in balans staan draagt bij aan het zelfvertrouwen. In 'Judo, samen in balans' wordt een praktijkles gepresenteerd met speelse oefenvormen.

Contact maken

- 1 De leraar laat, na het gezamenlijke groeten, waarmee de judoles begint, de kinderen door elkaar rennen.
- 2 Kinderen hinken op één been door elkaar.
- 3 Hetzelfde, maar kinderen tikken elkaar met de vlakke hand tegen de schouder.
- 4 Kinderen zoeken een plekje op de mat, staan stil en brengen één voet van de grond, balanceren daardoor op één been, strekken het andere been naar voren en maken met die voet cirkelbewegingen.

- 5 Kinderen pakken elkaar vast in de judohouding en haken met één been het diagonaal tegenoverliggende been van de partner in. Samen hinkelen de judoka's, elkaar in evenwicht houdend, over de mat (foto 1).

- 6 Evenwichtspel. Maak tweetallen. Kinderen staan met de handpalmen tegen elkaar (foto 2).

De voeten staan onder de schouders. De kinderen mogen elkaar met de handen naar achteren duwen om de ander uit balans te brengen of plots, als de ander duwt, de armen naar achteren trekken waardoor de ander naar voren moet stappen om zijn balans

te hervinden en / of steun moet zoeken bij zijn partner. Als tijdens het duwen of terugtrekken een of beide voeten wordt verplaatst of steun gezocht moet worden met de handen bij de partner, dan is dat een punt voor degene die wel in balans blijft staan.

Veel van de opmerkingen die hieronder gemaakt worden gelden niet alleen voor het onderdeel 'contact maken', maar zijn veelal ook bedoeld voor de andere onderdelen van deze les.

Net zoals in de eerste les (LO 9) zorgen deze oefeningen ervoor dat de kinderen in staat worden gesteld de ruimte te verkennen, contact te maken met elkaar en de mat. De leraar zorgt er voor dat de bewegingsvormen uit de vorige les worden herhaald. Zodoende kan een kind de oefeningen steeds beter uitvoeren, eigen leren maken en betere controle over zijn bewegingen krijgen. Zorg hierbij wel voor de nodige variatie. Er wordt regelmatig gewisseld van partner en de oefeningen worden zowel links als rechts uitgevoerd. De intensiteit van bepaalde oefeningen dient afgewisseld te worden met rustigere bewegingsvormen; op de plaats rust en concentratie, zoals bij de punten 4 en 6.

Rollen en vallen

- 1 In hurkzit, met armen om de onderbenen, kin op de borst en naar achteren rollen; 'houd je zo rond als een balletje'.
- 2 Hetzelfde, maar nu met afslaan zo gauw de billen de mat raken.
- 3 In tweetallen. Tegenover elkaar in hurkzit met de handpalmen tegen elkaar. De judomaatjes duwen elkaar naar achteren, houden zich rond, kin op de borst en slaan met beide handen op de mat af. De kinderen proberen na het rolletje en het afslaan weer terug te keren in hurkzit. Zij mogen als hulpmiddel elkaars handen of judopak vastpakken om weer samen gehurkt in evenwicht te komen.
- 4 Zijwaartse val. Uitgaande van hurkzit. Uitleg: stel je voor dat er voor je rechtermoet een bal op de mat ligt. Breng je linkerbeen naar rechts en tik die bal verder naar rechts. Je valt rustig op je linker zij, slaat met je linkerarm op de mat af en je kijkt naar je tenen. Je linkerbeen en je linkerarm liggen beiden gestrekt op de mat (foto 3).
- 5 Spiegelspel. Judoka's zitten gehurkt tegenover elkaar, één is de

spiegel en de ander kijkt in de spiegel. Degene die in de spiegel kijkt doet na wat de spiegel doet. Bovenstaande oefeningen worden herhaald.

De leraar laat de kinderen de achterwaartse rollen voordoen, zoals in de vorige les geoefend. Hij geeft zelf uitleg (plaatje, praatje, daadje) bij de zijwaartse val. Voor een heldere verbeelding van deze oefening doet hij dat zowel met zijn gezicht gericht naar de kinderen als met zijn rug naar de kinderen toe. Vraag aandacht voor het afslaan met een gestrekte arm langs het lichaam. De val wordt in geen geval opgevangen via de elleboog, de pols of de hand. Bij het spiegelspel wordt, om botsingen te voorkomen, rekening gehouden met voldoende bewegingsruimte.

Een beenveeg

- 1 In navolging van Wammes Waggel (LO9). Tori en Uke staan en hebben elkaar vast in de judohouding. Uke houdt zijn rechtervoet een beetje van de grond. Tori en Uke staan in balans. Tori stuurt Uke met zijn armen naar links, kantelt zijn linkervoet ('maak van je voet een handje') en veegt voorzichtig tegen het onderbeen van Uke (zie foto 4). Uke raakt uit balans en komt te vallen. Tori houdt ondertussen de rechtermouw van Uke goed vast en laat zijn rechterhand aan de revers los, zodat Uke goed kan afslaan op de mat met zijn linkerarm. Uke wordt goed door Tori aan de mouw vast en omhoog gehouden, waardoor Tori netjes op zijn linkerzij terecht komt (zie foto 5).

2 De beenveeg in beweging. Tori en Uke hebben elkaar vast in de judohouding. Tori loopt naar achteren en Uke loopt mee naar voren. Tori probeert het onderbeen van Uke op het juiste moment (als de stappende voet de mat nog niet heeft bereikt) weg te vegen.

3 Hetzelfde, maar nu vervolgt Tori na de beenveeg met een Anton Geesink houdgreep, zoals in de vorige les geleerd. Maar het kan ook een andere houdgreep zijn (zie foto 6 en foto 7). Welke houdgreep het wordt hangt af van de ligging (positie) van Uke. Vraag aan de kinderen: Hoe zou je jouw partner het beste kunnen vastpakken (controleren)? Ga dat zelf uitvinden, 'ga zelf puzzelen'. De leraar vraagt daarna aan verschillende kinderen hun greep (creatie) aan de groep voor te doen. Weet de leraar ook nog een manier? De verschillende grepen worden geoefend.

De leraar vraagt aan de kinderen wat er gebeurt als je het ene been voorbij het andere zet. De leraar legt vervolgens het verplaatsen van het gewicht van het ene op het andere been beeldend uit ('olifanten stappen'). Als Uke wat langzamere en ruimere stappen maakt, wordt het vegen van Uke's been door Tori vergemakkelijkt.

Stoeien hoort erbij

Net zoals in de vorige les laat de leraar de kinderen op de grond stoeien (randori). De kinderen kunnen zich, binnen de regels van het spel, uitleven. Afhankelijk van het niveau kan er ook een staand partijtje worden gemaakt.

Conclusie 'Judo, samen in balans'

Kinderen ervaren tijdens deze speelse les diverse balans (evenwicht) situaties. Het in balans staan en uit balans gebracht worden zijn wezenlijke belevenissen. Het zelf in balans staan of weer in balans komen ('leren door zelf te corrigeren') draagt bij aan het zelfvertrouwen. Het samen hinkelen op één been en de benen inhaken zijn niet alleen fysiek pittige oefeningen, die om doorzettingsvermogen vragen, maar doen ook een appel op de concentratie om elkaar in evenwicht te houden. Het val breken tijdens de beenveeg doe je in feite samen. Weliswaar werpt de één en valt de ander, maar degene die werpt houdt de ander ondertussen wel goed vast. Judoka's zijn verantwoordelijk voor elkaar en gaan respectvol met het lichaam van de ander om.

Opmerkingen

Schroom niet om de oefenstof van vorige lessen, met de nodige variatie, te herhalen. Hierdoor worden kinderen beter in staat gesteld de oefeningen eigen te maken (controle). Het zelfvertrouwen in eigen kunnen zal toenemen. Complimenteer met regelmaat, dat motiveert. Kijk maar naar die gezichten!

Ik heb drie artikelen voor LO geschreven en deed dit met veel plezier. Ik hoop, en ik weet met mij vele anderen, dat judo de plaats krijgt die het verdient. Judo is bij uitstek psychofysieke opvoeding. Kinderen, onze toekomst, hebben baat bij judo en daarom verdient judo te worden opgenomen in het curriculum van het primaire en secundaire bewegingsonderwijs.

René Donker is Judoleraar – B, 5e dan, orthopedagoog, onderwijzer en hoofdtrainer bij de Yu - Ai judoclub in Almere, www.yu-ai.nl.

Hij werkt als senior adviseur kwaliteit bij stichting Vitree (Jeugdzorg en LVG).

Het artikel is op persoonlijke titel geschreven.

Correspondentie: familiedonker@planet.nl

De kinderen hebben tijdens de vorige les de rollen en vallen op hun hurken en knieën uitgevoerd. Bij de beenveeg gebeurt het vallen vanuit een staande positie. De leraar neemt de nodige tijd om uit te leggen wat er hier van Uke en Tori wordt verwacht (zie punt 1).

→ BRUGGEN SLAAN TUSSEN LICHAMELIJKE OPVOEDING EN JEUGDSPOORT?

AAN DE SLAG MET BADMINTON

De badminton sport is al menig jaar een Olympische sport en wordt op grote schaal beoefend binnen honderden verenigingen. Maar ook binnen het onderwijs neemt badminton een belangrijke plek in. Met de juiste materialen, die vele scholen al in bezit hebben, kunnen voor elk kind diverse leuke en uitdagende oefenvormen neergezet worden. Daardoor is de sport laagdrempelig en ideaal om op elk niveau binnen zowel het onderwijs als de vereniging beoefend te worden.

In Aan de slag met badminton worden bruggen geslagen tussen het bewegingsonderwijs op de basisschool en het voortgezet onderwijs, alsmede tussen het bewegingsonderwijs en de badmintonvereniging. Daarmee biedt het zowel docenten, trainers als studenten lichamelijke opvoeding een breed arsenaal aan oefenvormen en geeft het

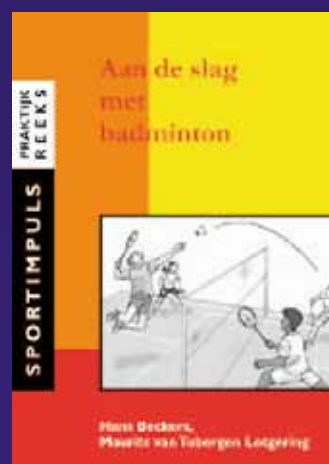
handige tips en trucs om de badmintonlessen nog aantrekkelijker te maken.

Doordat per leeftijdsgroep en per vaardigheidsniveau spel- en oefenvormen worden beschreven ontstaat voor de lezer een duidelijk herkenbare leerlijn. Daarnaast wordt in het laatste hoofdstuk aandacht besteed aan zaken als de spelregels en diverse toernooi- en wedstrijdvormen. Hierdoor is Aan de slag met badminton een ideaal boekwerk voor iedereen die meer wil weten van de sport en kinderen met nog meer plezier aan deze sport of dit spel wil laten deelnemen.

Hans Beckers is docent aan het CLOS Sittard/Venlo en Fontys Sporthogeschool.

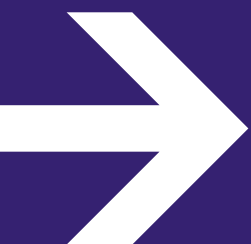
Maurits van Tubergen Lotgering is badminton-trainer en beleidsadviseur sport in de gemeente Haarlemmermeer.

AAN DE SLAG MET BADMINTON

ISBN: 978902335500

Prijs: € 14,90 incl. btw

Jan Luiting Fonds

In samenwerking met Arko Sports Media

Creatieve beweegoplossingen brengen jongeren meer in beweging

Bij sport en bewegen op het voortgezet onderwijs wordt al snel gedacht aan de bewegingsles in de gymzaal of de buitengymles op het nabijgelegen sportveld. De school kan echter ook een rol spelen om jongeren buiten de gymles meer aan het sporten en bewegen te krijgen. Zowel in als rondom het schoolgebouw. Een aantal inspirerende, verrassende voorbeelden uit het land. Door: Jarno Vedders

Een kind uit groep 8 speelt voor en na schooltijd en in de pauzes nog dagelijks op het schoolplein. Maar als hetzelfde kind een paar maanden later brugklasser is op het voortgezet onderwijs, lijkt het ineens 'not done' om je in de pauzes of na school nog lekker sportief uit te leven. Is het ineens niet cool meer ten opzichte van andere leeftijdsgenoten? Of moet de laatste huiswerkopdracht in de pauze nog worden af gemaakt? Of is de school en de omgeving er gewoon niet op ingericht? Wat de oorzaak ook is, als je inspeelt op de beweeginteresse blijken jongeren wel degelijk aan te zetten tot meer bewegen. Dit heeft ook Wil Laval, directrice van het Helicon VMBO college in Kesteren ervaren. "Door de realisatie van

onze Sport- en Fitnessstuin zijn leerlingen meer gaan bewegen in de buitenlucht."

Sport- en Fitnessstuin

Het idee van een sportieve buitenruimte op het VMBO Groen in Kesteren kwam voort uit een vraag die veel VO-scholen zichzelf stellen: "hoe kunnen we leerlingen stimuleren om meer aan beweging te doen? Directrice Laval: "Meer bewegen is beter voor lichaam en geest. Daar wilden we graag wat aan doen als school." Op de school ontstond het idee van een Sport- en Fitnessstuin. En dit bleek een schot in de roos. "Voorheen hingen alle leerlingen rond in de kantine. Tegenwoordig is iedereen buiten te vinden." De Sport- en Fitnessstuin bevat allerlei beweegaanleidingen, die aansluiten bij de belevingswereld van jongeren. Zo zijn er onder andere een pannacourt, outdoor fitnessstoestellen en een klimwand te vinden. Ook kunnen leerlingen stoeprandje gooien. Maar dan geheel in stijl van nu: interactief met licht en geluid.

Aangepast Cruyff Court Roessingh

Op Onderwijscentrum het Roessingh in Enschede liepen ze tegen dezelfde vraag aan: hoe krijgen we leerlingen meer in beweging? De leerlingen op deze school hebben vaak een lichamelijke of geestelijke beperking. In de gekozen oplossing werd hier sterk rekening mee gehouden. Er werd een aangepast Cruyff Court gerealiseerd, die afwijkt van de bekende Cruyff Courts in de wijken. Het court bij deze school is multifunctioneel. Er kan niet alleen gevoetbald worden, maar bijvoorbeeld ook basketbal, volleybal, hockey en tennis zijn mogelijk. Uniek zijn ook de extra lage baskets en de kleine doeltjes op de lange zijde.

Onderdeel van de Sport- en Fitnessstuin

Het aangepaste Cruyff Court: vele sport- en beweegmogelijkheden

Ook voor buitengymles

Vakleerkracht bewegingsonderwijs Bert van de Pol van het Roesingh was nauw betrokken bij de realisatie van het aangepaste Cruyff Court. Van de Pol: "De afmetingen en de ondergrond zijn zo gekozen dat de buitengymles hier ook mogelijk is. We kunnen meerdere activiteiten naast elkaar laten plaatsvinden en er is ruimte voor differentiatie." Niet alleen op het court zelf is rekening gehouden met de leerlingen met een beperking. Van der Pol: "We hebben ook de omgeving van het court beweegvriendelijk ingericht. Er is een laagdrempelig atletiekbaantje aangelegd. Ook zijn er belevingstoestellen geplaatst die met name door de laagniveau kinderen met veel enthousiasme zijn ontvangen."

Sportcourt op 'hoogte'

Onderwijsinstellingen beschikken niet altijd over ruimte rondom de school om leerlingen meer aan het sporten en bewegen te krijgen. Maar ook dan zijn er vaak oplossingen denkbaar. Een voorbeeld van zo'n creatieve oplossing vinden we in Utrecht. Verschillende onderwijsinstellingen maken gebruik van de multifunctionele sportaccommodatie Nieuw Welgelegen. Dit vooruitstrevende project biedt naast innovatieve sporthalinrichtingen een bijzondere oplossing voor bewegingsstimulering: een sportcourt op het dak van het gebouw.

Het unieke Leisure-dak van Nieuw Welgelegen

Leisure-dak breed inzetbaar

Arthur Schrijver van de gemeente Utrecht was nauw betrokken bij de ontwikkeling. "We liepen al een tijdje rond met het idee van een zogenaamd Leisure-dak. Hoe we op dit idee kwamen? Door creatief na te denken hoe je zo efficiënt mogelijk kan omgaan met beschikbare ruimte." Leerlingen van de verschillende onderwijsinstellingen en andere gebruikers zoals nabijgelegen sportverenigingen en de BSO kunnen gebruik maken van dit 'sportcourt op hoogte'. Schrijver: "In de nabije toekomst worden op dit Leisure-dak ook buitengymlessen en zelfs sporttoernooien mogelijk."

Sportieve binnenruimte

Door met een frisse blik te kijken naar het schoolgebouw, ontstaan vaak de meest creatieve ideeën om de leerlingen te stimuleren om meer te gaan sporten en bewegen. Praktijkschool Maxx in Neede doet al jaren van alles om jongeren in beweging te krijgen. Naast de gymlessen worden bijvoorbeeld sportieve naschoolse activiteiten georganiseerd. Maar de school wilde bewegen nog centraler stellen binnen de school. Zo ontstond het unieke idee van een Sportieve Kantine.

Kantine als beweeginterventie

Vakleerkracht bewegingsonderwijs Bert Vogel liep al een tijdje rond met het idee van een Sportieve Kantine. "Bewegen is voor iedereen belangrijk. Zeker voor ons als VSO-school. Gelukkig

Kantine Praktijkschool Maxx in Neede

denkt de directie daar net zo over. Ze waren meteen enthousiast over ons plan om de kantine sportief in te richten." Eén wand in de kantine werd omgetoverd tot uitdagende klimwand. Ook zijn er vier fitnessapparaten geplaatst en de Nintendo Wii's met grote schermen zorgden voor nog meer beweegaanleidingen voor de leerlingen van Maxx. "De leerlingen maken er met veel plezier gebruik van," vertelt initiatiefnemer Vogel die samen met Beweegwijs en Nijha het project realiseerde. "Daarnaast zijn er andere sport- en spelmaterialen zoals steps aangeschaft voor de Sportieve Kantine en leven er nog meer ideeën om dit concept door te ontwikkelen."

Voor en door leerlingen

Uit de creatieve beweegoplossingen uit het land blijkt samenwerken het toverwoord. Ten eerste is de input van jongeren essentieel. Want wie weten er nou beter dan de jongeren zelf hoe ze gestimuleerd kunnen worden om meer te gaan bewegen? Vaak is ook een samenwerking met de gemeente, andere lokale instanties en de omliggende wijk wenselijk. De gekozen oplossing is vaak ook in te zetten als beweegvoorziening voor de omliggende wijk. Zo wordt het aangepaste Cruyff Court in Enschede bijvoorbeeld ook met veel plezier gebruikt door (jonge) omwonenden. En niet onbelangrijk, samenwerking heeft vanuit financieel oogpunt ook een groot voordeel: de kosten kunnen worden gedeeld.

Meer weten?

Meer inspirerende voorbeelden om jongeren meer aan het bewegen te krijgen binnen het voortgezet onderwijs? Of advies nodig om de binnen- of buitenruimte op uw school beweegvriendelijk in te richten? Kijk op www.vo-inbeweging.nl voor meer informatie. Of neem contact op met Nijha, telefoon (0573) 28 85 55.

Foto's: Nijha

Correspondentie:

info@nijha.nl

Het kan beter! Mensen moeten het zich bewust zijn!

Interview met Henk Gemser

Het is woensdag tussen de middag, voorafgaande aan het sportcongres in Amsterdam, als Henk Gemser naar de ALO komt voor een interview over de campagne '3+2= een fit idee'. Aan ideeën en standpunten ontbreekt het hem niet. Het uur vliegt om en voor de beantwoording van de laatste vragen is helaas weinig tijd.

Door: Hilde Bax en Guus Klein Lankhorst

Hoe heeft u vernomen over de campagne '3+2=een fit' idee?

"Ik ben per mail door de KVLO benaderd."

Wat beweegt u om de campagne voor drie uur gym op school en twee uur sport na schooltijd te steunen? Welk doel heeft u voor ogen?

"Daarover hoefde ik niet lang na te denken. Dat heeft al een aanloop vanuit het traject Alliantie school & sport dat NOC*NSF in 2005 met de overheid aanging. De doelstelling was dat 90% van de scholen een beweeg- en sportaanbod van één uur per dag zou aanbieden. Clemence Ross, toenmalig staatssecretaris, vroeg mij om ambassadeur te zijn en dat heb ik graag gedaan. Ik deed dat als bestuurslid van NOC*NSF en met het gevoel van de gymnastiekleraar. Ik heb daar veel uren ingestoken en ben sindsdien besmet met het onderwerp. Deze Alliantie werd na vier jaar in Madurodam afgerond (2008).

De doelstelling van 90% is weliswaar nog niet gehaald, maar met de combinatiefunctionarissen gaat het de goede kant op. Het is belangrijk dat de 'duobanen' vaste banen worden, waarbij de school of de gemeente

de rol van werkgever vervult. De sportvereniging is daarvoor minder toegerust. In dezelfde tijd besloot NOC*NSF een haalbaarheidsonderzoek uit te voeren naar de organisatie van de Olympische Spelen in 2028. Marcel Sturkenboom en Ton Nelissen waren hiervan de trekkers. Zij brachten

"Pas later werd ik mij bewust van hoe groot de invloed van mijn didactisch handelen op de vorming van kinderen was."

een uitstekende fasering aan, te vergelijken met het beklimmen van de Mount Everest, van basiskamp naar kamp 3. Een breed draagvlak is voordeliger als we in 2016 een echt sportland willen zijn. Excelleren mag weer en het is mooi om de beste te willen zijn.

Ook hiervoor is het belangrijk dat scholen een dagelijks sportaanbod hebben. Het gaat om ambitie uitstralen en met name bewegen is een uitstekend medium om scholen en jeugdigen te ontwikkelen en te vormen. Ik geloof daar zo in, dat ik te pas en te onpas naar dit onderwerp terug ga. Momenten uit de gymles op school blijven bewaard. Gym vormt je persoonlijkheid. Een voorbeeld. Toen ik in 1964 begon als gymnastiekleraar gaf ik 46 lessen in Arnhem, maar wist nog niet goed wat ik echt deed. Pas later werd ik mij bewust van hoe groot de invloed van mijn didactisch handelen op de vorming van kinderen was. Het heeft een levenlange echo. Indrukwekkend voor mij was die keer met Mart

Smeets op Schiphol, wachtend op onze vlucht. We zouden een verslag doen van een wereldkampioenschap schaatsen. Kwam er een dikke vrouw met een jonge man naar ons toe. Zij zegt: "u kent mij zeker niet meer, maar ik heb op de meao les van u gehad. Toen was ik ook al dik. U heeft mij toen geleerd om mijn lichaam te accepteren. U vertelde mijn klasgenoten, dat het niet fatsoenlijk was om dit lichaam te laten koprollen. Maar ik was er wel altijd en ik deed ook mee in andere rollen. Dat moest van u." Dit is een antwoord op die vraag wat je positief kunt 'veroorzaken' bij kinderen. Er zouden veel meer lessen bewegen & sport moeten komen om zodoende veel meer vormingsmomenten te krijgen en continuïteit te garanderen."

Aan welke voorwaarden moeten volgens u de lessen bewegen & sport voldoen?

"De lessen moeten in de eerste plaats uitdagingen bieden en in de tweede plaats moeten bewegingsactiviteiten niet vanzelfsprekend uit te voeren zijn. Het gaat om maatwerk voor ieder kind. Met elkaar ga je op pad. In de topsport is dat net zo. Maar alles begint met en in school vanaf de leerplichtige leeftijd tot voorbij de 20-jarige leeftijd!"

Hoe kan de KVLO de campagne algemene bekendheid geven?

"Het moet veel simpeler. De afgelopen jaren is er veel te ingewikkeld gedacht en gepresenteerd! Breng naar iedereen: "één uur sport per kind per dag moet wettelijk verplicht!"

Hoe haalbaar acht u de realisatie van de campagne?

"Het is haalbaar, we kunnen veel meer dan we denken dat we kunnen. Pro-actief

Landelijke lancering campagne 3+2 op 13 december 2010

3+2 = een ~~fit~~ idee
www.3plus2.nl

MICKY LUNGE

De campagne 3+2 = een fit idee krijgt een landelijke aftrap op maandag 13 december bij basisschool De Catamaran in Rotterdam. De 350 leerlingen zullen dan laten zien waarom zij op de sportiefste school van Nederland (2009) zitten. Ook Paul Rosenmoller, voorzitter van het Convenant Gezond Gewicht, zal bij de feestelijke opening aanwezig zijn.

De Catamaran is een echte 3+2-school: alle leerlingen van De Catamaran krijgen drie uur gym (van twee enthousiaste vakleerkrachten) en daarnaast zijn er na schooltijd veel extra sportmogelijkheden. Zo zijn er diverse schoolsportverenigingen en zijn er veel toernooien waar leerlingen aan mee kunnen doen. De Catamaran volgt het Lekker Fit-programma, dat vanuit de gemeente Rotterdam wordt ondersteund: er is naast veel tijd voor beweging ook aandacht voor gezonde voeding.

Meer informatie op www.3plus2.nl

Henk Gemser maakt winnaar
sportiefste school 2009 bekend

zijn, het kan beter en mensen (wij, maar nog liever mensen als Paul Rosenmoller en gelijksoortigen van buiten het vak) moeten het doen. De bewustwording is belangrijk en de financiën zullen er komen als het een hoge maatschappelijke prioriteit heeft verworven. Meer investeren in het voortraject. Vooruitzien is belangrijk. Helaas heeft de overheid vaak een beleidsvisie voor de korte termijn. Vanuit de school en de sport kun je veel meegeven. Meerwaarde is de kwaliteit van leven."

Wie moet hiervoor verantwoordelijkheid nemen? Hoe kunnen we regelen dat die verantwoordelijkheid genomen wordt?

"De KVLO moet de verantwoordelijkheid nemen om de strategie te ontwikkelen en een plan van aanpak te communiceren en leiding aan te geven. Ik zou als KVLO-lid vanuit ideële overweging, en daarmee hopelijk alle leden, wel minimaal 20 euro extra willen storten bij de contributie, om '3+2' startkapitaal voor de campagne beschikbaar te stellen. De KVLO zou een lang lopende Sterreclame moeten kunnen

maken, gefinancierd door een of meerdere sponsors. De boodschap moet zijn dat één uur bewegen & sport op school per kind per dag in de wet moet."

Welke bijdrage wilt u persoonlijk aan de campagne leveren?

"Ik wil van alles doen en ik doe al veel. Ik wil wel de barricade op of op een podium staan. Zo'n 15 jaar geleden was ik een pleitbezorger voor het behoud van bewegen & sport in het mbo."

Wat kan er nog verbeterd worden aan de campagne?

"Het moet simpel in tekst. Herkenbaar zijn in wat je bedoelt. De KVLO moet fondsen gaan stichten."

Heeft u zelf nog aanvullingen?

"Op mijn schaatsschool kregen 4000 kinderen groep 6, 7, en 8 in schooltijd vier weken lang een extra gymles met schaatsen. Ik viel een keer in bij ziekte van een van mijn instructeurs en heb toen ook alle lessen aan deze kinderen gegeven. Het persoonsgerichte contact is het allerbelangrijkste.

Een situatie die zich daar voordeed: een jongetje verzuchtte tegen mij: "dit kan ik ook al niet!" Waarop ik zei: "je hebt gelijk, maar kun je helemaal niets?" Hij: "ja, ik kan rekenen, beter dan iedereen." Ik: "nu, zie je dat je toch wel iets kunt. Zet toch maar even door, als je pauze wilt mag je even op de bank gaan zitten, wie weet, leer je dit ook. En als je het na vier weken nog niet leuk vindt, dan hoeft je nooit weer te schaatsen." Ik ben vier weken met hem opgetrokken. Na vier weken zei hij: "meester, ik vond het toch wel leuk hoor en morgen gaat mijn vader schaatsen voor mij kopen." Mijn boodschap in deze is o.a.: kijk vooral naar de zaken die kinderen wel kunnen. Daag ze uit en geef ze echt vertrouwen."

Correspondentie:

h.h.t.bax@hva.nl en
guus.kleinlankhorst@kvlo.nl

Van een visie op bouwen naar bouwen met een visie

Het Noorderpoort: de terugkeer van bewegen en sportonderwijs in het mbo

Als een gymzaal wordt gebouwd, komt de docent die ervan gebruik gaat maken vaak pas in beeld als gesproken wordt over de inrichting. Uiteraard is dat veel te laat. Op het Noorderpoort gaat dat anders. Nog voor de tekeningen zijn gemaakt is de docent LO al betrokken bij de vormgeving van het nog te bouwen pand. Een voorbeeldverhaal voor alle collega's die in de toekomst met nieuwbouw te maken krijgen.

Door: John van Apeldoorn

In 1996 werd, bij de invoering van de Wet Educatie en Beroeps- onderwijs (WEB), het geven van bewegings- en sportlessen niet langer verplicht gesteld op het mbo. Gevolg hiervan was dat het op veel scholen verdween uit het lesprogramma. Gymzalen werden omgetoverd tot kantine of gebruikt als klaslokaal of practicum- ruimte. Twaalf jaar later, in 2008 heeft de MBO Raad, de belangen- organisatie van het mbo, vastgesteld dat bewegen en sport weer terug op de agenda moet: in 2012 moet 5% van de lestijd bestaan uit bewegings- en sportonderwijs. Het Noorderpoort onderschrijft deze landelijke doelstelling en zet zich met hart en ziel in om dit doel te halen.

NoorderSport

Om de doelstelling van 5% bewegingsonderwijs te kunnen realiseren, riep het Noorderpoort het project NoorderSport in het leven. Scholen kunnen hier terecht voor advies over sport, bewegingslessen en leefstijlen. En vooral met vragen over de inrichting van de toekomstige (nog te bouwen) sportaccommodaties. Want alle 22 scholen van het Noorderpoort vragen om een eigen, specifieke accommodatie, passend bij hun branche.

Projectleider NoorderSport John van Apeldoorn: "De school voor Zeevaart bijvoorbeeld, heeft heel andere wensen dan een school voor administratieve opleidingen. Denk aan een zwembad om te oefenen met diepzeeduiken. Terwijl er vanuit de scholen die opleiden voor administratieve, vaak zittende, beroepen veel meer vraag is naar leefstijladvies, hoe ga je om met roken, eten, bewegen. NoorderSport denkt daarin met hen mee."

in om alle 1800 medewerkers van het Noorderpoort enthousiast te maken voor sport en beweging. Werknemers kunnen gratis meedoen aan de 4mijl van Groningen, een jaarlijks terugkerend hardloopevenement. Dit jaar deed een team van medewerkers mee aan de Tour for Life, een sponsorfietstocht voor Artsen zonder Grenzen van Italië naar Limburg. Met Fit for Business, een totaalconcept voor organisaties om de gezondheid en vitaliteit van hun werknemers te verbeteren, stimuleert NoorderSport medewerkers om in beweging te komen op of in de omgeving van hun werkplek. Daarnaast heeft NoorderSport afspraken gemaakt met regionale sportpartners over aantrekkelijke kortingen op de contributie- en toegangsprijzen van zwembaden, ijsbanen en fitnessclubs.

Traditionele gymzalen

De wens van het Noorderpoort om sport weer terug te brengen in het curriculum, brengt uiteraard de vraag naar boven hoe dat onderwijs wordt vormgegeven. Maar belangrijker nog is de vraag, waar? De oude, nu als kantine dienstdoende gymzalen weer nieuw leven inblazen, lijkt een makkelijke oplossing. Maar zo simpel is het niet. John van Apeldoorn: "Wat vraagt het onderwijs van de toekomst aan deze sportaccommodaties? We denken dan niet alleen aan de traditionele sporten als basketbal, korfbal en turnen. Een paar lijnen op de vloer, een klimrek, wat turntoestellen. Maar het gaat vooral om de sporten van deze tijd. Waveboarden bijvoorbeeld, als je dat als school wilt aanbieden, op wat voor soort vloer kan dat het best? Of het geven van zumba-lessen, wat heb je daarvoor nodig? Ik kan me ook goed voorstellen dat er in een sportruimte beeldschermen komen te hangen, om te kunnen Wii-en. Kortom, sportaccommodaties moeten voldoen aan de eisen van deze tijd en die van de toekomst."

Olympisch Plan 2028

Het Noorderpoort is in 2009 een samenwerking aangegaan met ICS adviseurs uit Zwolle - specialisten in het leggen van verbindingen tussen gebied, gebouw en gebruiker - om te inventariseren hoe het Noorderpoort het toekomstige sportonderwijs zo goed mogelijk kan inpassen in haar nieuwe huisvestingsplannen. Het Olympisch Plan 2028 diende hiervoor als uitgangspunt. Met dit plan heeft de

Het Noorderpoort is het grootste regionale opleidingscentrum (ROC) van Noord-Nederland. Met ruim 1.800 medewerkers en met 22 scholen op 40 locaties in de provincie Groningen en in Noord-Drenthe, levert het Noorderpoort onderwijs aan ruim 20.000 leerlingen en studenten per jaar. Elke vier jaar levert het Noorderpoort ongeveer 16.000 arbeidskrachten, bijna 4% van de regionale beroepsbevolking. Jaarlijks betreden gemiddeld 4.300 bij het Noorderpoort opgeleide mbo'ers de regionale arbeidsmarkt. Dat is 45% van het totale aantal mbo-gediplomeerden in de regio.

overheid zich gecommitteerd aan het doel dat Nederland in 2016 een sportvriendelijk land is. Een land met een bevolking die lichamelijk actief wil zijn, met accommodaties die voldoende mogelijkheden bieden en met aan de basis sterke sportverenigingen. Nederland moet volgens dit plan een land worden waar iedereen aan sport en beweging 'doet', waar iedereen sport 'volgt' en steeds 'denkt' in mogelijkheden van sport. John van Apeldoorn: "Stel dat de Olympische Spelen van 2028 gehouden worden in Nederland, dan moet je als land kunnen laten zien dat er echt een sportcultuur heerst. Dat bewegen en sport dan automatisch weer terugkomt als serieus 'vak' op school, is daarvan een logisch gevolg."

Intern netwerk

Om als Noorderpoort het sportonderwijs weer terug op de agenda te krijgen, zonder leraren lichamelijke opvoeding - die hebben het mbo ondertussen verlaten of een andere functie gekregen - was de eerste stap het maken van een inventarisatie van sportieve Noorderpoort-medewerkers die zich hiervoor willen inzetten. John van Apeldoorn: "Zo is er een intern netwerk ontstaan, Noorderpoort- breed, van sportliefhebbers die elkaar op de hoogte houden van nieuwtjes en initiatieven op sportgebied. Iedere school heeft zijn eigen contactpersoon en ze helpen elkaar bij het uitvoeren van sportactiviteiten. Als de school voor zakelijke dienstverlening bijvoorbeeld graag een keer wil roeien, dan levert de school voor logistiek leerlingen om dit te faciliteren. Het is een vruchtbare samenwerking."

Visie op bouwen

NoorderSport helpt de 22 scholen van het Noorderpoort bij de ontwikkeling van een visie op bewegen en sport, passend bij de branche waartoe ze opleiden, aan de hand van thema's die kenmerkend zijn voor een beweegcultuur. Hierin geven de scholen ook aan wat hun eisen en wensen zijn voor de toekomstige sportaccommodatie. Wat betekent voor de verschillende scholen: modern, innovatief, multifunctioneel, passend in de sociale omgeving en geschikt voor diverse doelgroepen? Voordat er werkelijk een bal gegooid wordt, zijn er al vele woorden en beelden uitgewisseld.

Vanuit het meerjaren vastgoedplan is gereserveerd voor investe-

ring in bewegen en sport. Voordat werkelijk tot een ontwerp van een gebouw en dus het vrijgeven de benodigde financiën wordt overgegaan zijn diverse fases doorlopen. Via visie, analyse, concept plan van eisen en definitief plan van eisen kan een architect aan het werk voor een ontwerp. Na elke fase wordt met alle betrokkenen gekeken naar de volgende fase, zodat de gebruikers elk moment echt betrokken zijn. Door steeds gezamenlijk over te stappen naar de volgende fase wordt benadrukt dat het een gebouw voor de sportgebruikers wordt.

Multifunctionele sportcentra

Binnenkort start het Noorderpoort, in samenwerking met de gemeente Stadskanaal, het Huis voor de Sport Groningen en diverse lokale sportverenigingen, werkelijk met de bouw van de nieuwe school voor zakelijke dienstverlening in Stadskanaal. Deze wordt gebouwd op het terrein van een al bestaand sportpark, waardoor alle sportfaciliteiten direct binnen handbereik zijn.

Voor het vakcollege van het vmbo en de beroepsopleidingen van het mbo is in een vroeg stadium meegedacht over deze plek. Was het oorspronkelijke plan een school naast het sportpark, door de inbreng van de gebruikers (onderwijs en sportclubs) is nu samen met de gemeente gekozen voor een accommodatie midden op het sportpark. De Europese aanbesteding voor de keuze van een architect die het ontwerp op basis van de definitieve eisen mag gaan tekenen wordt nu verwerkt.

Bij de Euroborg, het voetbalstadion van FC Groningen, zijn er vergevorderde plannen voor de bouw van een multifunctioneel sportcentrum. De gemeente Groningen als welwillende partner analyseert nu het bestemmingsplan en onderzoekt de mogelijke wijzigingsprocedures.

Dit sportcentrum zal voldoen aan de vraag van de Noorderpoort-scholen in het zuiden van de stad Groningen: een innovatieve, transparante, ontmoetingsplek voor bewegen en sportactiviteiten, met een binnen- en buitengebied.

De uitdaging is om meerwaarde te vinden in de concentratie van opleidingen door de nabijheid van kennis. Samenwerking met andere opleiders maakt zo veel kennis beschikbaar.

In het sportcentrum worden opleidingen verzorgd voor Veiligheid en Vakmanschap (defensietrajecten 300 deelnemers), Lucia Mart-has (dansacademie 150 deelnemers), Cruyff College (mbo voor

talentvolle topsporters 75 deelnemers (Leisure, Sport en Wellness) 400 deelnemers).

Op dit moment is hiervoor per week 60 uur sporthal, 100 uur gymzaal, 300 uur danszaal, 80 uur fitness, achttien uur outdoor en sportvelden in gebruik. Hierbij opgeteld de toekomstige vraag naar accommodatie voor bewegen en sport voor de overige 6000 mbo- deelnemers. Al met al een investering van tientallen miljoenen euro's.

John van Apeldoorn: "Dit multifunctionele sportcentrum biedt straks bewegings- en sportmogelijkheden voor leerlingen, cursisten en medewerkers van het Noorderpoort, maar ook voor sportverenigingen en buurtbewoners. Het wordt een sociale, sportieve omgeving waar iedereen graag naar toe gaat. En omdat het letterlijk een transparant gebouw wordt, opgetrokken uit veel glas, laten we zien dat het 'open' staat voor iedereen. Want zien sporten, doet sporten!". Nieuwe allianties voor ondersteuning op medisch gebied, ontwikkeling van kennis over de begeleiding van individu

en team, nieuwe arrangementen voor sociale innovatie, kennisontwikkeling voor healthy ageing, andere vormen van samenwerken tussen sportvereniging, bedrijfsleven en onderwijs, bewijzen straks "Er gaat niets boven Groningen". Het wordt een sociale, sportieve omgeving waar iedereen graag naar toe gaat. En omdat het letterlijk een transparant gebouw wordt, opgetrokken uit veel glas, laten we zien dat het 'open' staat voor iedereen. Want zien sporten, doet sporten!".

Foto's: Noorderpoort

Correspondentie:

ja.vanapeldoorn@noorderpoort.nl

► COLUMN

Overwerkt?

Ik zit achter mijn bureau en ben wanhopig bezig een stuk te schrijven voor de schoolkrant. Ja, we moeten toch kenbaar maken wat voor leuke zaken in het bewegingsonderwijs bij ons op school aan bod komen. Maar het wil niet vlotten. Je kunt niet vertellen dat Marietje nu eindelijk een handstandoverslag kan springen met de trampoline en de kast. Dat ligt nogal privacygevoelig. Dan weet iedere lezer dat Marietje daar moeite mee had en dat vindt ze niet fijn. Over privacy gesproken. Ik moest laatst door de jongenskleedkamer om naar de andere zaal te komen. Zo zit dat bij ons. Ik kan daar niet zomaar binnenlopen. Stel je voor dat er nog iemand in zijn onderbroek staat (meestal een Bjorn Borg, maar dat zie ik ook wel als ze hun kleren aan hebben). Dat is ook weer zoiets. Ik erger me soms dood aan al die lage broeken, losse veters en korte truitjes en blouses bij de meiden. Maar goed ik moest door de kleedkamer en had daar een goede afspraak over gemaakt.

Na vijf minuten omkleedtijd, zou ik een roffel op de deur geven en mijn komst aankondigen. Wie dan nog niet proper (mooi woord is dat toch) gekleed was, kon in de doucheruimte gaan staan.

Dus ik die roffel op de deur plaatsen, ze nog even de tijd gunnen zich te verstoppen en dan naar binnen. Begint me daar een jongen te gillen als een meisje dat het zo niet kon! Hij had niet eens de tijd zich fatsoenlijk om te kleden, vond hij. Daar zou ik nog wel van horen. Ja zo kan het tegenwoordig gaan. Zonder er verder aandacht aan te besteden, ben ik doorgelopen. Toch moest ik tijdens het lesgeven er steeds weer aan denken. Heb er zelfs over gedroomd. Alle jongens in de klassen kwamen de zaal binnen in hun ondergoed. De meisjes leken het heel normaal te vinden, maar als ik naar de jongens keek, kreeg ik een sneer. Zo van of ik het wel goed kon zien, want mijn ogen rolden zowat uit hun kassen, maakten ze ervan. Badend in het zweet werd ik wakker, blij dat het maar een droom was. Dat gebeurt me de laatste tijd wel vaker, dat zweten dus. Zo van het ene op het andere moment krijg ik dan zo'n opvlieger. Tja, het lijkt wel op de overgang. Maar daar ben ik veel te jong voor. Mijn moeder en mijn zussen kwamen er heel laat in en hadden er weinig last van. Helaas vliegen ze mij behoorlijk aan, die opvliegers bedoel ik.

Tijdens de vergadering toch maar weer even bespreken hoe dat nu verder moet met leerlingen die bijdehand zijn. Daar moet iets over af te spreken zijn. Tja, maar wat weet een docent van bijvoorbeeld geschiedenis nu van dit soort zaken, die hoeft niet door een kleedkamer te lopen en leerlingen aan te raken.

Nu begin ik wat te ruiken, een aangeteerde lucht uit de keuken. Oh nee toch, de lasagna staat te lang in de oven. Ik heb het ook zo vreselijk druk dat ik helemaal vergeten ben dat ik lasagna in de oven heb gezet. Dat wordt straks wat. Ik zie de gezichten van mijn huisgenoten al voor me. Misschien, als ik de ovenkant kan weghalen, is het misschien nog te eten. Net als ik naar de keuken loop, gaat de telefoon. Ik sta in dubio wat te doen, de stank of het geluid. Ik ga voor de stank. Terwijl ik me omdraai om naar de keuken te lopen struikel ik en kom te vallen. In mijn onderbewustzijn hoor ik nog steeds de telefoon. Dan voel ik een zwaar gewicht op me drukken. Als ik mijn ogen open ligt mijn partner dwars over me heen en reikt met de hand naar de wekker. Dan besef ik waar ik me bevind en realiseer me dat ik het echt te druk heb...

Mery Graal

→ LEZEN OVER BEWEGINGSONDERWIJS AAN ZEER MOEILIJK LERENDEN

NIEUW

ISBN: 978-90-72335-45-6

Prijs: € **42,50** incl. BTW

Basisdocument bewegingsonderwijs aan zeer moeilijk lerenden

Het speciaal onderwijs is niet rijkelijk bedeed waar het gaat om specifieke literatuur die leerkrachten ondersteunt bij hun taak. Laat staan dat er literatuur voor handen is die zich richt op bewegingsonderwijs. Maar met de verschijning van het Basisdocument Bewegingsonderwijs aan zeer moeilijk lerenden is deze leemte in een klap ingevuld!

Wat willen we de leerlingen in de lessen bewegingsonderwijs op een school voor zeer moeilijk lerenden (ZML) leren? Welke activiteiten maken de leerprocessen mogelijk en hoe kan de vakleraar hierbij de passende leerhulp geven? In het Basisdocument Bewegingsonderwijs aan ZML worden 12 leerlijnen beschreven. Deze leerlijnen zijn uitgewerkt in maar liefst 29

bewegingsthema's met daarbinnen activiteiten uitgewerkt naar vijf verschillende niveaus. Op deze wijze worden alle leraren in het ZML-onderwijs in staat gesteld om de juiste activiteiten te kiezen voor iedere groep met leerlingen tussen de 4 en 18 jaar. Zelfs waar het groepen betreft met een groot onderling niveauverschil. Als extra is er speciale aandacht voor leerlingen met geringe bewegingsmogelijkheden en leerlingen in een rolstoel.

De publicatie Basisdocument Bewegingsonderwijs aan ZML is, mede door de methodisch/didactische uitwerking van de leerlijnen, een onmisbare schakel voor vakleraren op ZML-scholen en studenten in opleiding.

Bestel uw exemplaar vandaag nog via www.janluitingfonds.nl

Jan Luiting Fonds

In samenwerking met Arko Sports Media

'Samenspel' van spelen tot spel

Een visie op bewegen & sport¹ in de onderbouw van het havo en het vwo

'Samenspel' is mijn visie op het lesgeven in bewegen & sport in de onderbouw van het voortgezet onderwijs (havo/vwo) die ik heb verwerkt tot een methode. De naam 'samenspel' duidt op de sociaal-emotionele en motorische ontwikkeling in de les bewegen & sport. Vanuit spelen leert de leerling zijn bewegingsmogelijkheden en zijn veranderend lichaam (her)kennen. Ook leert de leerling samen bewegen in een grote diversiteit aan bewegingssituaties.

Door: Jennifer Nuij

In de brugklas zijn de lessen gericht op het opdoen van veel bewegingservaring en het aangaan van positieve sociale interacties. De begeleiding is gericht op aansturing van deze twee processen om sociale veiligheid te creëren en het bewegen veilig te laten verlopen. In leerjaar 2 en 3 gaat het spelen in een vloeiende lijn over naar sportgericht bewegen. Het spel spelen volgens de bestaande regels, waarbij de begeleiding steeds meer gericht is op de ontwikkeling van zelfstandigheid van de leerling.

Overgang basisonderwijs naar voortgezet onderwijs

Het vak bewegen & sport is een uitbreiding en verdieping op bewegingsvaardigheden en –ervaringen die kinderen opdoen in het bewegingsonderwijs op de basisschool, in die zin dat:

- 1 het bewegingsrepertoire verder wordt uitgebreid (kennismaken met nieuwe sporten en het **uitbreiden** en **verdiepen** van reeds aanwezige kennis en vaardigheden van sporten)
- 2 kinderen spelenderwijs hun lichaam en de **mogelijkheden** van dit lichaam leren (**her)kennen**, ontwikkelen en hier vertrouwd mee raken
- 3 kinderen spelenderwijs hun eigen **gedrag** en dat van anderen leren (her)kennen, benoemen (reflecteren) en ontwikkelen en hiermee een positieve bijdrage kunnen leveren aan een groepsproces².

gen van brugklasleerlingen zijn divers. Daarnaast zijn de omgeving, de klasgenoten en de nieuwe docent anders dan op de basisschool. Van de vakdocent wordt dan ook verwacht dat de nieuwe brugklasleerlingen worden gevormd tot een klas waar leerlingen zich veilig voelen om te leren. Een klas waar leerlingen veilig kunnen leren bewegen. Een klas waarin leerlingen elkaar leren respecteren en ook de manier waarop een ander beweegt. Een klas waar leerlingen leren op een positieve manier met elkaar om te gaan, ongeacht de situatie. Een groep waarbij leerlingen elkaar nodig hebben om te kunnen bewegen en beter te leren bewegen.

'Samenspel'

Volgens Van Dale Online woordenboek betekent sa-men-spel; 1 het samenspelen, m.n. van musici en van de spelers van een

sportploeg 2 samenwerking. De naam 'Samenspel' duidt op het leren harmonieus *samen* tot bewegen komen in de les bewegen & sport. Belangrijke onderdelen van sociaal-emotionele aspecten van de leerling komen verder tot ontwikkeling: samenwerken, communiceren, conflict-hantering, probleemoplossend leren, veiligheid, fairplay, hygiëne, et cetera. Deze aspecten vragen om uitleg en begeleiding.

1 'Samenspel' in sociaal-emotionele ontwikkeling geeft aan dat je elkaar nodig hebt in de les bewegen & sport om veilig tot bewegen te kunnen komen, dat (samen) bewegen en spelen goed is voor je lichaam en geest, maar ook dat samenspelen vooral erg leuk kan zijn. Samenspel in motorische ontwikkeling geeft aan dat je van elkaar kunt leren, elkaar kunt helpen en elkaar kunt uitdagen of aanmoedigen om beter te bewegen. 'Samenspel' geeft aan dat de weg naar het doel, letterlijk en figuurlijk, minstens zo belangrijk is als het resultaat.³

In de onderbouw is daarom:

- een opbouw van zelf-bewegen naar samen-bewegen
- een grote diversiteit aan bewegingssituaties
- een opbouw in docentgestuurd bewegen naar zelfstandig bewegen
- leren reflecteren op het eigen bewegen en gedrag maar ook op het bewegen (en gedrag) van de ander⁴.

Het is de uitdaging van de docent bewe-

Je hebt elkaar nodig in de les B&S om tot bewegen te komen.

De bewegingsvaardigheden en –ervarin-

'spel'vorm	Leerjaar 1	Leerjaar 2	Leerjaar 3
Spelen met evenwicht			
Acrobatiek			
Handstand	Handstand opgooien en vangen	Handstand uitbouw naar flakflik	Handstand uitbouw naar flakflik
Trampoline springen (vrij)	Streksprong Hurksprong Spreidsprong	Als warming-up	Als warming-up
Spelen met natuurlijke elementen			
Steunsprongen	Hurkwendsprong kast en trampoline	Hurkwendsprong kast en trampoline Bokspringen met trampoline	Hurkwendsprong kast reuterplank Bokspringen met trampoline
Zwaaïen in de ringen	Zwaaïen met 2-pas ritme, halve draai	Zwaaïen met halve draai, rechtstandig afspringen achter, vouwhang stap 1 tot en met 3	Vouwhang stap (1-2) 3 tot en met 5
Zwaaïen in de touwen	Van bank naar bank Van hoog naar laag	Van bank naar bank Van hoog naar laag	
Zwaaïen/draaïen rekstok	Ondersprong Buikdraai	Buikdraai Borstwaartsom	Buikdraai Borstwaartsom met ondersprong
Rollen	Rollen verhoogd vlak/tipsalto	Tipsalto/salto voorover	Tipsalto/ salto voorover Salto achterover

gen & sport om elke individuele leerling te betrekken in de les.

- Samenspelen hoort voor iedereen leuk te zijn, voor zowel de vaardige bewegers als minder vaardige bewegers. Hoe kun je als docent bewegen & sport inspelen op de (sociaal-emotionele) behoefte van *alle* leerlingen op het gebied van spelen en bewegen?
- Bewegen & sport is bij uitstek een vak waarbij leerlingen direct met elkaar geconfronteerd worden. Of het nu gaat om een teamsport (samen spelen, tegen elkaar spelen, coachen, fluiten), turnen (hulpverleners, wedstrijdvormen), judo (samen stoeien, hulpverleners, wedstrijdvormen) of atletiek (estafette, wedstrijdvormen); hoe kun je er als docent voor zorgen dat het samenspelen ook echt een samenspel wordt?
- In de klas is er een diversiteit aan bewegingsniveaus. Ongeacht het niveau hoort elk kind deel te kunnen nemen aan bewegingssituaties die kunnen *lukken*. Wat

is er nodig om elk kind te kunnen laten deelnemen op zijn of haar eigen niveau zonder dat dit ten koste gaat van andere kinderen in de les? Welke mogelijkheden zijn er binnen de eigen schoolsituatie?

Methode 'Samenspel'

Aandacht en zorg voor bewegen in het voortgezet onderwijs en het ondersteunen van beginnende docenten bewegen & sport waren redenen voor mij om te starten met het schrijven van een methode. Het doel van de methode is het aanbieden van een visie gebaseerd op spelen vertaald naar een mogelijke indeling van de lessen bewegen & sport in het voortgezet onderwijs voor de afdelingen havo en vwo. De methode richt zich op studenten aan de academie voor lichamelijke opvoeding en/of startende docenten bewegen & sport. De jaarplanning en het praktijkgedeelte uit de methode 'Samenspel' zijn niet opgebouwd uit 'domeinen' maar uit 'spel'vormen. Er wordt onderscheid gemaakt in de

volgende 'spel'vormen:

- a samenspelen (spelvormen als korfbal, basketbal, volleybal, badminton, trefbal-spelen, tikspelen, et cetera)
- b spelen met evenwicht (turnonderdelen zoals handstand, zelfverdedigingsvormen zoals judo)
- c spelen met natuurlijke elementen (zwaarte kracht, water, etc.)
- d spelen met conditie
- e spelen met ritme
- f spelen met groepsgedrag
- g spelen met materiaal.

Onder deze 'spel'vormen zijn de kenmerkende domeinen spel, turnen, zwemmen, bewegen op muziek, atletiek en zelfverdediging onderverdeeld al naar gelang het element waar mee wordt gespeeld. De 'spel'vormen van elk domein worden vervolgens uitgewerkt per leerjaar met waar mogelijk in elk leerjaar een differentiatie in moeilijkheidsgraad, materiaal en/of opdracht.

De 'spel'vormen per leerjaar zijn samengevat in een beweegkaart. Een beweegkaart is dus een samenvatting van de onderdelen waaraan de leerlingen het desbetreffende jaar zullen deelnemen. De beweegkaart is per onderdeel uitgewerkt op de accenten die aan bod zullen komen. Zie voorbeeld. Met behulp van de voorbeeldles zal ik trachten een indruk te geven hoe ik deze les inricht en wat de differentiatiemogelijkheden zijn binnen deze les. Daarnaast zal ik het verschil proberen aan te geven tussen de les hurkwendsprong leerjaar 1 en het tweede en derde leerjaar. Naarmate het einde van het derde leerjaar nadert zal de 'spel'vorm meer in het teken staan van het spelen van het spel zoals dat binnen verenigingen gespeeld wordt. Het doel is basketballen volgens de officiële regels. Vijf tegen vijf met dribbel met zoveel mogelijk daarbij behorende spelregels, posities en tactieken. In de bovenbouw hebben de leerlingen al dusdanig veel bewegingservaring en samenspeelervaring opgedaan aangaande bijvoorbeeld basketbal dat het sportspel beter tot zijn recht kan komen. In de bovenbouw is de 'spel'vorm bedoeld om het basketbal 'zo echt mogelijk' te maken. Het doel is dan: verbeteren van de eigen vaardigheid en leren functioneren binnen een team waarbij het sportspel gespeeld wordt.

Competent lesgeven, zelfstandig leren werken en zelfreflectie

In de onderbouw is spelen ook een middel om leerlingen te leren over bewegen en te leren samen veilig te bewegen. Het doel is: veel bewegingservaring opdoen in veel verschillende bewegingssituaties en 'leren samenspelen'.

Belangrijke speerpunten in de methode zijn competent lesgeven, zelfstandig leren spelen en zelfreflectie. Competent lesgeven betekent dat de docent methodiek (stappenplan om tot het lesdoel te komen), didactiek (manier om methodiek tot stand te laten komen, inclusief eigen gedrag lesgever) en organisatie afstemt op de (leerdoelen van de) groep en het groepsproces. Door competent lesgeven ontstaat er een veilige, gestructureerde maar toch uitdagende beweegsituatie waarbij leerlingen elkaar respecteren en helpen om beter te leren te bewegen binnen deze situatie. De docent stemt zijn of haar lesgeefgedrag af op de hulpvraag van elke, individuele leerling.

Een competent lesgever is daarnaast in staat om een klas zelfstandig te leren werken. Zelfstandig werken is haast niet mogelijk als er geen zelfreflectie wordt toegepast. Daarmee zijn zelfstandig leren werken en zelfreflectie onlosmakelijk met elkaar verbonden.

Om leerlingen zelfstandig te laten werken is er een aantal elementen in het lesgeefgedrag van belang.

- Persoonlijke benadering: de persoonlijke band en interactie met de leerling zijn net zo belangrijk als het bieden van structuur, controle, toezicht en kennisoverdracht.⁵ Persoonlijke benadering maakt dat de leerling zich 'gezien' voelt en betrokken is of betrokken wil zijn.
- Heldere instructie: duidelijke afspraken maken zodat de les en het gedrag van de docent voorspelbaar is. Het brengt rust bij de leerlingen en controle bij de docent.
- Consequent zijn: toepassen van regels en afspraken en het uitspreken van gewenst gedrag. Wat mag wel, wat mag niet. Hoe moet het wel, hoe moet het niet? 'Ik wil dat je een streksprong maakt waarbij je met twee voeten in het midden van de trampoline springt!'
- Uitdagende beweegsituaties: de uitdaging maakt dat leerlingen het gewenste gedrag vertonen. Benoem daarbij het positieve gedrag, groots!
- Organiseren gewenst gedrag: mocht een leerling zich buiten de grenzen van de beweegsituatie begeven, dan weet de docent de leerling terug te brengen tot het gewenste gedrag door het benoemen van het gewenste gedrag. Kortom: de docent organiseert het gewenste gedrag door het als zodanig te benoemen én structuur en duidelijkheid te bieden.
- Zichzelf ten dienste stellen van de leerling: de docent beschikt over de capaciteit om te kijken naar de hulpvraag van elke leerling om vervolgens methodiek en didactiek aan te passen aan deze hulpvraag.
- Regelmatig reflecteren op de les of les-situatie: hoe ging het? Wat ging er goed? Wat kan beter? Reflecteren betekent het op een reële manier terugkijken of een situatie om leermomenten te kunnen onderscheiden van succesmomenten maar ook om het eigen aandeel van het groepsaandeel te kunnen zien. Wat heb ik gedaan om te zorgen dat deze beweegsituatie goed verliep en iedereen tot leren

kon komen? Door elke les te reflecteren op het (beweeg) gedrag van de leerlingen leren zij wat reflectie is, wat er van hen verwacht wordt en wat zij er zelf aan zouden kunnen doen om tot het gewenste gedrag te komen.

Een bijkomend voordeel van zelfstandig kunnen werken is dat er meer en verschillend gedifferentieerd kan worden. Hoe zelfstandiger de leerling werkt, des te meer verschillende bewegingssituaties tegelijkertijd mogelijk zijn. Zelfstandigheid vraagt van de leerling wel een aantal zaken:

- zelfdiscipline om zich aan de afspraken te houden
- respect voor de medeleerling en voor zijn of haar bewegingsmogelijkheden
- vaardigheden van de leerling(en) voor het zelfstandig draaiende houden van een bewegingssituatie en het oefenen van de eigen vaardigheid zoals het klaarzetten van de situatie, letten op veiligheid en het kunnen veranderen van de beweegsituatie (differentiatie).

Voorbeeldlessen 'Samenspel'

De visie van 'Samenspel' in de praktijk wil ik illustreren met enkele voorbeeldlessen. De methode kan zowel gebruikt worden in klassikale lessen als in lessen bewegen & sport waarin de leerlingen in verschillende groepen werken. In de voorbeeldlessen wordt ingegaan op de methodiek, didactiek, differentiatie en begeleiding van de docent. Zie verder het artikel 'Samenspel methode in de praktijk' in het praktijkkatern van *Lichamelijke Opvoeding* 11.

Noten

- 1 De nieuwe wettelijke term voor het leergebied in de onderbouw van het voortgezet onderwijs wordt in dit artikel gebruikt.
- 2 Zie *Basisdocument bewegingsonderwijs voor de onderbouw van het voortgezet onderwijs*
- 3 Zie KVLO jaargang 97 nr. 8 – 3 juli 2009, *Wijsheid uit het Oosten* (2) (J. Kallenbach), blz. 34 t/m 37
- 4 Zie *Basisdocument bewegingsonderwijs voor de onderbouw van het voortgezet onderwijs*
- 5 Pedagogische adviezen voor speciale kinderen, Trix van Lieshout

Correspondentie:

j.nuij@damstede.net

Oranjesponsorloop 2010 -2011

De eerste Oranjesponsorloop op 1 juni 2010 is enthousiast ontvangen. De deelnemende scholen en hun leerlingen zijn erg positief en men zal komend jaar ook weer meedoen. Vooral de ondersteuning vanuit het gezondheidsinstituut NIGZ en de Johan Cruyff Foundation bij de voorbereiding wordt zeer gewaardeerd.

Door: Maarten Stiggelbout

Wat is de Oranjesponsorloop?

De Oranjesponsorloop heeft als doel om kinderen in beweging te brengen en ze bewust te maken van het belang van bewegen en sport voor hun gezondheid. Het betreft een loopevenement van 12 minuten. De Oranjesponsorloop kan gedurende het gehele schooljaar 2010-2011 worden georganiseerd. De school kan zelf de meest geschikte datum hiervoor kiezen. Er wordt voor alle groepen 1 t/m 8 een loopevenement georganiseerd. Deze duurt 12 minuten en de leerlingen moeten dan proberen een zo groot mogelijke afstand af te leggen. Iedere 100 meter levert een Oranjepunt op. Als scholen jaarlijks meedoen kan men de progressie van leerlingen volgen. Scholen kunnen ervoor kiezen om voor bepaalde (leeftijd)scholen de tijdsduur in te korten. De Oranjesponsorloop kan goed worden gecombineerd met andere lokale projecten. Het past bijvoorbeeld goed in een themawEEK en in de Nationale Sportweek. Ook kan het interessant zijn om tevoren extra aandacht te besteden aan hardlopen tijdens de gymlessen.

Wijze van sponsoring

De omgeving, familie en dergelijke kan een vaste bijdrage leveren, maar ook een bijdrage per afgelegde afstand. Scholen kunnen ook de lokale bedrijven betrekken bij het sponsorevenement. Zo kan een lokale supermarkt bijdragen in geld, maar ook in

natura door het leveren van flesjes water of fruit. Bedrijven kunnen ook fysiek ondersteunen door hun personeel als vrijwilliger in te zetten bij het evenement. Creativiteit kent geen grenzen!

Kost het een school geld om deel te nemen?

De Oranjesponsorloop kost de school geen geld, het levert de school juist geld op. En natuurlijk een heleboel plezier en inzicht bij de leerlingen.

Wat kan de school met het sponsorgeld doen?

De school kan de helft van het sponsorgeld besteden naar eigen inzicht; men kan dit bijvoorbeeld gebruiken voor het financieren van sportmaterialen of het opknappen van het schoolplein.

Het resterende bedrag besteedt de Johan Cruyff Foundation aan sport- en bewegingsprojecten voor kinderen met en zonder handicap in Nederland, maar ook daarbuiten.

Oranjesponsorloop ondersteuning

Als een school meedoet aan de Oranjesponsorloop ontvangt men het handboek met alle relevante informatie en standaardbrieven. Ook ontvangt men 10 oranje t-shirts voor de herkenbaarheid van de lokale organisatie. Ook komt een HBO student van tevoren de school adviseren bij de organisatie.

Aanmelden of meer informatie

Scholen kunnen zich aanmelden of meer informatie krijgen via de website www.oranjesponsorloop.nl

Men kan contact opnemen met: Maarten Stiggelbout (gezondheidsinstituut NIGZ); 034 843 7674, info@oranjesponsorloop.nl

Initiatiefnemers

De Oranjesponsorloop is een initiatief van het gezondheidsinstituut NIGZ en de Johan Cruyff Foundation. Ook de Koninklijke Vereniging van Leraren Lichamelijke Opvoeding, (sport)hogescholen, verschillende provinciale sportraden, GGD'en en diverse gemeenten en vele andere organisaties doe mee.

Maarten Stiggelbout is senior medewerker bij Gezondheidsinstituut NIGZ

ORANJE SPONSORLOOP

Correspondentie:

mstiggelbout@nigz.nl

AFDELINGEN

DE NOORDER NOORDERSKIREIS 2011

Krokusvakantie 2011, Tauplitzalm Oostenrijk
Alles wordt geregeld: vervoer; les; materiaal; pas en volpension.
Verdere informatie:
www.noorderskireis.nl

Succesvolle samenwerking tussen schoolactieve handbalvereniging en basisschool

Schoolkinderen moeten meer bewegen. Om dit doel te bereiken zullen scholen en sportverenigingen meer de handen ineen moeten slaan. Met door de overheid vrijgemaakte subsidies stellen zeven-tien sportbonden hun verenigingen in staat om programma's op te stellen, waardoor de schoolgaande jeugd meer in aanraking komt met door verenigingen aangeboden sporten. In Apeldoorn zochten de Hertog van Gelre-basisschool en handbalvereniging Achilles elkaar op. Door: Bert Renkema

In het in oktober 2008 gepresenteerde Beleidskader Sport, Bewegen en Onderwijs stelden de ministeries van VWS en OCW het al: de schoolgaande jeugd tussen vier en zeventien jaar moet meer gaan sporten en bewegen. De algemene kwantitatieve doelstelling voor 2012 is dat de helft van de doelgroep aan de 'combinorm' voldoet. Dat houdt in of elke dag tenminste 60 minuten matig intensief bewegen (= Nederlandse Norm Gezond Bewegen, voor jongeren onder de achttien jaar) of voldoen aan de fitnorm (= drie keer per week minimaal twintig minuten zwaar intensief bewegen/sporten). Dit levert uiteindelijk ook indirect een bijdrage aan de gestelde subdoelstellingen, namelijk preventie en

het verminderen van overgewicht, het tegengaan van schooluitval en het stimuleren van de ontwikkeling van talent in de sport.

Zeventien sportbonden speelden hier samen met NOC*NSF op in door Sportaanbod in het Onderwijs in het leven te roepen, een programma dat verenigingen in zowel in het bewegingsonderwijs als in het voor-, tussen- en naschoolse (sport) aanbod een grotere rol wil laten spelen. Een sportvereniging moet daartoe transformeren in een *schoolactieve vereniging*, oftewel een vereniging die:

- sportaanbod levert dat aansprekend is voor de jeugd (die niet (meer) geïnteresseerd was)
- sportaanbod levert dat aansluit op wat de school zelf al aanbiedt
- zelf structurele samenwerkingsverbanden kan onderhouden met school
- bestaande jeugdleden wil behouden dan wel extra aanbod wil leveren voor de jeugd.

Een schoolactieve vereniging besteedt jaarlijks structureel gemiddeld 40 uren in schoolverband aan sport, waarbij het vooral gaat om een passend aanbod in de 'schoolse set-

ting' voor, tijdens en direct na schooltijd. Schoolsporttoernooien, sportkampen en introductiecurssussen zijn hiervan een voorbeeld. Het project biedt de vereniging ondersteuningsconcepten in de vorm van les- en materiaalpakketten, trainers uit een trainerspool, extra uren verenigingsondersteuning en een gedeeltelijke financiële bijdrage. Het doel is dat in 2012, aan het eind van het project, Nederland 1500 van deze verenigingen telt.

Sportaanbod voor het Onderwijs sluit natuurlijk aan op andere initiatieven, zoals de KVLO-campagne 3+2 = een fit idee! Met deze campagne wil de KVLO voor iedere leerling drie uur gym op school (door een vakleraar) én een naschools sportaanbod van twee uur (voor PO, VO en mbo) zodat elk kind van 6 tot 18 jaar iedere dag een uur onder deskundige begeleiding kan sporten en bewegen. De schoolactieve sportverenigingen kunnen dus een waardevolle bijdrage leveren in het sportaanbod op school!

Hertog van Gelre-school

De Hertog van Gelreschool is een sportieve school. De Apeldoornse basisschool neemt op buitenschoolse tijden deel aan de plaatselijke schoolsporttoernooien. Ook wijst de school haar leerlingen op de Sport van de Maand, een initiatief geënt op de basisscholen in de Gelderse stad waarin telkens een andere sport centraal staat. In de school hangt dan een folder met informatie en inschrijfformulieren. "Als de Sport van de Maand bijvoorbeeld schermen is, beantwoorden we eventuele vragen over de sport. Het is niet zo dat ik dan tijdens de gymles extra aandacht aan die sport besteed", vertelt de groepsleerkracht van groep 5, Petra van Rijn.

Op de Hertog van Gelreschool wordt twee dagen per week gymles gegeven door de groepsleerkrachten. Zij draaien hiervoor een door de werkgroep lichamelijke opvoeding opgesteld jaarprogramma af. Ruwweg

komt het neer op afwisselend toestel- en spellessen, waarbij de leerlingen in de spellessen naast bijvoorbeeld tikspelletjes ook met balsporten in aanraking komen. “In de vergelijking met handbal gaat het dan meer om tref- en vangbal, ze leren vangen en mikken”, zegt Van Rijn.

Andere sporten komen meer in algemene zin voorbij, een verhaal dat Danny de Ruiter bekend in de oren moet klinken. De beleidsadviseur/projectleider trekt de kar rond het Sportaanbod in het Onderwijs bij het Nederlands Handbal Verbond (NHV). “Onze bond is sinds begin jaren ’80 veel leden kwijtgeraakt. In 1982 waren er in Nederland nog ruim 100.000 handballers actief en dat zijn er nu nog maar 56.000. Een belangrijke oorzaak van dit leden-

Via het project Sportaanbod voor het onderwijs bieden we de verenigingen een kans om de samenwerking met de scholen in de eigen regio nieuw leven in te blazen. Dat is niet alleen vanuit de doelstelling om meer jeugdleden aan zich te binden, maar tevens vanuit de maatschappelijke betrokkenheid en klant-/marktgerichtheid een goede ontwikkeling. De handbalbond heeft daarvoor de lesmap ‘Kennismaken met handbal’ voor de handbalverenigingen ontwikkeld met daarin een aantal handballessen. Daarnaast ondersteunen we de verenigingen met materialen, (bonds)trainers en zelfs een (kleine) financiële bijdrage.”

Handbalvereniging Achilles

Het Apeldoornse Achilles hapte toe, toen het NHV de verenigingen op het brede

met een subsidieaanvraag bij de gemeente Apeldoorn, die geld beschikbaar stelt voor projecten die de jeugd stimuleert om te gaan sporten. “Ik diende een werkbeschrijving in waarin stond dat wij op tien Apeldoornse basisscholen in de groepen 4/5 in totaal 50 uur handballes zouden verzorgen. Verdeeld over vijf lessen van een uur per school.” De aanvraag werd goedgekeurd en Achilles kon aan het werk.

Zo kwam de handbalclub ook bij de Hertog van Gelreschool aan de deur. Ze werden er met open armen ontvangen. De school had al ervaring met het geven van gymlessen door sportverenigingen. “We hebben hier al eerder sportverenigingen gehad, bijvoorbeeld schermen en volleybal. Dat is goed bevallen, zodat we meteen ja zeiden op het aanbod van Achilles”, vertelt locatieleider Willie van Beek van de school. “En in het geval van Achilles was er al sprake van een band, omdat een van onze medewerkers lid van de vereniging is. Dus dat maakte de samenwerking nog laagdrempeliger.”

verlies is gelegen in het feit dat kinderen niet meer zo snel kennismaken met de handbalsport en de handbalvereniging. Handbal werd twintig jaar geleden nog op bijna alle scholen tijdens de gymlessen gegeven, zowel in het basisonderwijs als het voortgezet onderwijs. Helaas zijn veel vakdocenten verdwenen en is ook de concurrentie van andere sporten flink toegenomen.”

De Ruiter vervolgt: “Veel handbalclubs hebben ambities om te groeien in ledenaantal, vooral bij hun jeugdcategorieën. Ze moeten echter heel actief ‘de boer op’ om die nieuwe leden aan zich te kunnen binden. Die clubs zijn vaak relatief klein en ze hebben een beperkte groep vrijwilligers, die overdag vaak gewoon werken.

ondersteuningsconcept wees. “In 2010 vraagt ledenwerving net iets meer aandacht omdat de overheid wil dat er veel meer kinderen en jonge mensen gaan sporten en verenigingen om mee te doen en acties te voeren. Daar doet Achilles ook aan mee.”, beaamt Dick van Groen, coördinator bij Achilles. “Dus probeer ik door het uitzetten van een aantal activiteiten het sporten te bevorderen en handballen meer bekendheid te geven onder de jeugd in Apeldoorn”.

Achilles, dat in het kader van de eerder genoemde Sport van de Maand, acht dagen per jaar een handbalclinic verzorgt en verder al 25 jaar een schoolhandbaltoernooi organiseert, deed een beroep op de NHV-subsidie. Ze combineerde deze

Twee groepen kwamen in aanmerking voor de handballessen, groep 5 van Petra van Rijn was er één van. De school bemoeide zich niet met de exacte invulling van de lessen, maar hield wel de veiligheid in het oog. Achilles kreeg de vrije hand om de lessen in te vullen. De handbalvereniging zocht contact met BSO-sport, een buitenschoolse opvang voor kinderen tussen vier en dertien jaar die in Apeldoorn op twee sportieve locaties (de velden van Robur et Velocitas en het grote Omnisportcentrum). Bij deze buitenschoolse opvang staat bewegen centraal en de organisatie heeft hiervoor bevoegde sportinstructeurs in dienst. Achilles benaderde BSO-sport met het verzoek om de sportinstructeurs de handballessen op de Hertog van Gelre te laten geven. De inhoud van de lessen werd samengesteld op basis van lesstofontwikkeling van het NHV. “We maakten een keuze uit het schoolhandbalboek van het NHV en spraken dit door met BSO-sport. De voornaamste thema’s die aan bod kwamen zijn vangen, werpen, bewegen en samenspel. En in de laatste twee lessen werd telkens 25 minuten ingeruimd voor een partijspel”, vertelt Van Groen.

Het leidde tot groot enthousiasme bij alle betrokken partijen. “Heel erg leuk, het is een keer iets heel anders”, vond groepsleerkracht Van Rijn. “Je gaat eens buiten het

vaste programma om, één sport wordt op deze manier eens uitgediept. Je biedt ze zes weken achter elkaar hetzelfde aan.” Ook de leerlingen vonden het leuk. “Dat kon je echt aan ze merken. Voor de meesten was handbal nieuw en in het begin waren de kinderen dan ook onwennig, dachten ‘wat is handbal’ en vroegen ze zich af wat ze ermee moesten, of ze het leuk vonden. Maar je zag ze naar verloop van tijd duidelijk groeien, dat ze er lol in kregen en vaardigheid opdeden bij het vangen en gooien. Ze keken ook echt uit naar de volgende handballessen. In de partijtjes die in de twee laatste lessen aan bod kwamen, kon je ook zien dat we echt wat geleerd hadden en er plezier in hadden.”

Ook locatieleider Van Beek was te spreken over het project. “In sommige gevallen komen de kinderen in aanraking met een onderdeel of een tak van sport die nieuw voor ze is. Bovendien nemen de verenigingen ook materiaal mee, waarover we zelf niet beschikken. We werken er daarom heel graag aan mee.”

Na afloop van de proefperiode gaf Achilles de leerlingen van de tien bezochte scholen een folder mee met informatie over handbal en over de club. Ook werden de kinderen uitgenodigd vier gratis trainingen te volgen. “We gaven de lessen in het voorjaar, eigenlijk tegen het einde van het handbalseizoen. Dat onze inspanningen

men in gesprekken met ouders van deze nieuwe leden. Achilles had overigens meer ijzers in het vuur dan de clinics tijdens de gymnastieklessen. Naast de Sport van de Maand en het schoolhandbaltoernooi was de club ook actief tijdens de Nationale Sportweek. In de Omnisport-indoorhal gaven trainers van de nationale selecties clinics. En op eigen kracht organiseert Achilles jaarlijks in de kerstvakantie een grote handbalclinic.

Tweede ronde

Dick van Groen is inmiddels bezig met een tweede ronde. “We hebben in oktober acht basisscholen met wie we hetzelfde proces nog eens gaan doorlopen. En ik ben bezig met een nieuwe subsidieaanvraag bij de gemeente om straks hetzelfde rondje in 2011 nog eens te kunnen maken op de scholen uit de eerste ronde. Dan zijn de kinderen uit de groepen allemaal een groep verder en krijgen we dus nieuwe aanwas.” Van Rijn acht het project zeker voor herhaling vatbaar. De Hertog van Gelreschool neemt dan ook zeker deel aan de volgende ronde.

Uiteindelijk moet het allemaal leiden tot een structurele samenwerking, waarbij de kinderen tijdens, maar ook voor, tussen en aansluitend op schooltijden meer gaan bewegen. Hoe de samenwerking tussen de Apeldoornse scholen en Achilles een structureel karakter moet krijgen, is nog

hoogdrempelig”, legt Van Beek de bal bij de verenigingen. “Ze zijn meer dan welkom om hier clinics te geven, in die zin pakken we wat we pakken kunnen bij dergelijke verzoeken. Het is toch een mooie aanvulling op ons eigen gymnastiekprogramma.” Leerkracht Van Rijn liet weten dat ze na afloop van het project enkele onderdelen uit de handballessen wel eens terug liet komen in de reguliere gymlessen. Van Groen wacht intussen met smart tot de gemeente invulling gaat geven aan combinatiefuncties, die de brug tussen de verenigingen en de scholen kunnen slaan en voor structurele samenwerking borg staan.

Scholen in actie

De samenwerking tussen handbalvereniging Achilles en de Hertog van Gelreschool is een mooi voorbeeld van samenwerking. Steeds meer scholen voor het primair onderwijs zijn actief bezig met het aanbieden van een uitgebreid sport- en beweegaanbod. Niet alleen door een (duale) vakleerkracht of combinatiefunctionaris die een binnenschools lesprogramma heeft ontwikkeld, maar juist door een aanvullend sportprogramma dat samen met lokale sportverenigingen is ontwikkeld. Juist deze scholen hebben een enorme aantrekkingskracht op kinderen en ouders/verzorgers.

Voorzitter André Bolhuis van NOC*NSF daagt de scholen en hun vakleerkrachten dan ook uit “om in gesprek te gaan met lokale sportverenigingen, een sportbond of de gemeente om te kijken op welke manier uw school een bijdrage kan leveren om de sportparticipatie bij de leerlingen van uw school verder te vergroten.”

Meer weten?

Op www.nocnsf.nl/sportenonderwijs staat alles over sportaanbod passend voor het onderwijs en het concrete aanbod van de zeventien sportbonden voor jongeren. Vul op www.nocnsf.nl/sportaanbodvoorhet-onderwijs het contactformulier in!

Het projectaanbod Sportaanbod voor het onderwijs maakt deel uit van het Platform Sport, Bewegen en Onderwijs, www.sportbewegenonderwijs.nl.

Correspondentie:

Bert.Renkema@noc-nsf.nl

op de scholen resultaat hadden, merkten we eigenlijk pas bij de start van het nieuwe seizoen. Er zijn veel nieuwe aanmeldingen die verband houden met de projecten die de jeugd kennis hebben leren maken met de handbalsport. Dat hebben we verno-

niet helemaal duidelijk. De vereniging kan te weinig vrijwilligers op de been brengen om zonder hulp van derden de huidige vorm van samenwerking voort te zetten. De Hertog van Gelreschool kan financieel geen bijdrage leveren: “Dan wordt het te

Bewegen voor een beter brein Revolutionaire nieuwe inzichten in het effect van beweging op de hersenen

Auteur: John Ratey, met Eric Hagerman
Hogrefe uitgevers, Amsterdam (2009)

Hoogleraar psychiatrie John Ratey is verbonden aan Harvard Medical School. Zoals iedere persoon in Amerika met een titel schrijf je een

boek over je vakgebied. Het is met hulp van oud-redacteur Eric Hagerman van onder andere het blad *Popular Science* een prettig leesbaar exemplaar geworden. Als je de achterflap mag geloven is dit boek extreem belangrijk voor een enorm brede doelgroep van docent tot manager.

Aanleiding is een casestudie geweest in Naperville, een plaatsje ten westen van Chicago. Het onderzoek bestond eruit dat

de leerlingen voor aanvang van de lessen (vandaar de naam Zero Hour P.E.) gingen hardlopen waarbij de gemiddelde hartslag boven de 185 moest liggen. Resultaat was dat aan het eind van het semester de leervaardigheid en het -begrip met 17% waren toegenomen, terwijl dat bij de groep die zonder de training de lessen had gevolgd, maar 10,7% was. Over het aantal deelnemers van het onderzoek wordt niets vermeld. De essentie van lichamelijke opvoeding in Naperville is dan ook het onderwijzen van fitheid en niet van sporten. Het komt erop neer dat leerlingen niet worden beoordeeld op hun vaardigheden, maar op hun inspanningen. Dat is heel makkelijk te meten als je de gymles alleen maar inricht op fitheid. De rest van het hoofdstuk gaat over de verbreding van het idee onder P.E.-docenten in Amerika.

In de volgende hoofdstukken die gaan over leren, angst, stress, depressie, aandachtstekort, hormonale veranderingen en ouder worden, wordt enthousiast verteld over de louterende werking van bewegen op al deze factoren en zo op je welbevinden.

Er wordt in het boek verteld over onderzoeken die zijn gedaan en we krijgen de data in

verhaalvorm mee. Hoe het onderzoek is uitgevoerd en vermelding van uitkomsten blijft achterwege. Bijvoorbeeld een onderzoek bij ratten. Twee groepen waarbij de ene groep een tredmolen in de kooi had en de nadere groep met een kale kooi. Na weging bleken de hersenen van de 'getrainde' muizen zwaarder dan die van de ongetrainde. Hier wordt dan de conclusie aan verbonden dat bewegen goed voor je is...

Alles wordt verteld door de schrijver zelf. Hoewel we er vanuit kunnen gaan dat deze ter zake kundig is zou het toevoegen van de onderzoeken en de data het boek sterker maken. Het is echter als populairwetenschappelijk boek geschreven en invoegen van noten en dergelijke bevordert de leesbaarheid niet.

Wie op een prettige wijze kennis wil nemen van het gedachtegoed van de auteur heeft met dit boek een juweeltje in handen. Voor wie geïnteresseerd is in achtergronden moet zelf op zoek naar de in de hoofdstukken genoemde literatuur; een bronnenlijst ontbreekt.

Hans Dijkhoff

In Memoriam Jan Gerben Bos

Op 27 oktober 2010 overleed Jan Gerben Bos, oud-rector van de Academie voor lichamelijke opvoeding te Groningen en erelid van de KVLO, op de leeftijd van 83 jaar.

Zijn uitgestoken hand was kenmerkend.

Na zijn docentschap aan de ALO nam hij vanaf 1966 de functie van rector over van de heer Groenman. Hij zou die functie met ongeremde inzet vervullen. Hij droeg zijn taken over na de fusieperiode in het hoger beroepsonderwijs van 1986-1987, waarin alle relatief kleine opleidingen werden samengevoegd tot de Rijkshogeschool. Bij zijn afscheid typeerde hij deze fusieperiode als volgt: "We zijn helaas in het tijdperk geland, naar ik hoop niet erg lang, waarin welopgeleide mensen, andere mensen zien – ook aan onze ALO – als Legoblokken, die je naar believen kan verschuiven, stapelen of vervangen. Aandacht voor het cement, de binding, die is even verdwenen."

Jan vond dat ons vak naast een goede opleiding en praktijk ook een verdere wetenschappelijke onderbouwing nodig had. Vanaf 1970 verkende hij met de Rijksuniversiteit Groningen de

mogelijkheden voor ontwikkeling van een wetenschappelijke opleiding, waarin hoger beroepsonderwijs en wetenschappelijk onderwijs zouden samenwerken. Vele blokkades moesten overwonnen worden voordat in 1983 een uitgewerkt programma werd gepresenteerd. Veel studenten ALO en Fysiotherapie vonden in Bewegingswetenschappen een boeiende vervolgstudie.

Als mens stond hij open en toonde warme belangstelling voor ieder die hij ontmoette. Hij inspireerde velen door te onderkennen dat in elke student en bij elke collega talenten braak lagen, klaar om verder te worden ontwikkeld. Door zijn vaardigheid om verschillende opvattingen van mensen bij elkaar te brengen, kon een zeer speciale sfeer ontstaan. Een grote verscheidenheid van talenten bij elkaar, de omgang met soms grote contrasten, vormden nooit een bedreiging. Hij benutte ze als de ingrediënten van een doorleefde strategie om tot prachtige resultaten te komen. Zo ontstond onder zijn leiding een gemeenschap: veelkleurig, veelzijdig, geïnspireerd en met gevoelens van onderlinge verbondenheid.

Jan, dank voor alles wat je ons bood.

*Roel Westerhof, voormalig directeur ALO-Groningen
Jan Rijpstra, voorzitter KVLO*

Sportiefste Basisschool van Nederland

Oproep tot deelname

In 2009 werd De Catamaran uit Rotterdam verkozen tot de sportiefste basisschool van Nederland. Op 20 april 2011 worden wederom verkiezingen gehouden voor de 'Sportiefste Basisschool van Nederland 2011' in de gemeente Zwolle.

Deelname staat open voor alle scholen uit het primair onderwijs.

Door: Ton Winkels

De winnaar van 2009

De verkiezing van de Sportiefste basisschool is een tweemaaljaarlijkse evenement waarbij de basisschool wordt gekozen die in Nederland het meest actief is op het gebied van bewegen en sport en daarbij de omgeving van de school niet uit het oog verliest.

Deze verkiezingen worden georganiseerd door de KVLO in samenwerking met NOC*NSF, de gemeente Zwolle, Sportservice Zwolle, Hogeschool Windesheim en ROC Landstede.

De prijzen in de vorm van waardecheques worden beschikbaar gesteld door de vier leveranciers van gymnastiek- en sportmaterialen te weten: Bosan Sport, Janssen - Fritsen Nederland, Nijha Lochem en Schelde International.

Achtergrond

In het beleid van de KVLO staat de rol van het onderwijs en de kwaliteit van het bewegingsonderwijs centraal. Daarnaast wordt de samenwerking, in de ruimste zin, tussen de school en de sportieve omgeving steeds belangrijker. Deze samenwerking

tussen het onderwijs en de sport is erop gericht voor de leerlingen een aantrekkelijk en kwaliteitsvol aanbod van bewegen en sport te realiseren, waardoor jongeren gestimuleerd worden

tot een gezonde en

actieve leefstijl.

Bestaande voorbeelden van *good-practice* kunnen in dit verband een aanjaagfunctie hebben: scholen met als startpunt de lessen lichamelijke opvoeding en daarnaast een structureel buitenschools beweeg- en sportprogramma in samenwerking met gemeenten, sportverenigingen en andere sportaanbieders.

Doel en opzet verkiezingen

De verkiezing van de sportiefste school van Nederland PO is een wedstrijd waar alle scholen voor het primair onderwijs in Nederland aan deel kunnen deelnemen. Scholen wordt gevraagd om hun concreet uitgevoerde plannen met betrekking tot bewegen en sport in te dienen. De belangrijkste doelstelling is het geven van een kwaliteitsimpuls aan het programma voor bewegen en sport in het primair onderwijs. Scholen die genomineerd zijn, worden uitgenodigd om op 20 april 2011 met een groep van ca. 25 leerlingen naar de landelijke finaledag in Zwolle te komen.

Daar worden de schoolleiding, de vakleerkracht en een leerling door een deskundige jury bevestigd terwijl de leerlingen een zeer aantrekkelijk sportprogramma aangeboden krijgen. Ook wordt de scholen gevraagd een originele sportieve podiumpresentatie te verzorgen.

Aan de deelname zijn geen kosten verbonden. De aantrekkelijke prijzen in de vorm van waardecheques zijn een extra stimulans om mee te doen.

Aanmelden

Iedere school kan zich 'individueel' aanmelden. Een aantal gemeenten organiseert jaarlijks een verkiezing van de sportiefste basisschool van die gemeente. Voor deze gemeentelijke winnaars zijn er maximaal zes plaatsen gereserveerd. De overige plaatsen kunnen ingenomen worden door 'individueel' aangemelde scholen. De nominatiecommissie bepaalt welke van de winnende scholen naar de finaledag in Zwolle mogen komen.

De deelnemende scholen gaan bij inschrijving akkoord met de voorwaarden zoals geformuleerd in de **spelregels**. Aanmelden kan door het aanmeldingsformulier in te vullen en op te sturen naar de KVLO. De spelregels en het **aanmeldingsformulier** kun je downloaden van de website www.kvloschoolsport.nl. De aanmelding sluit op **1 maart 2011**.

Koninklijke Vereniging van
Leeraren Lichamelijke Opvoeding

Correspondentie:

ton.winkels@kvlo.nl

De schoolsportcommissie

Sport door leerlingen voor leerlingen

Wat krijg je als je het project VMBO in beweging, een enthousiaste sectie, gemotiveerde en enthousiaste leerlingen met elkaar mengt? Voila, daaruit ontstaat de schoolsportcommissie! Een commissie die op iedere school een waardevolle bijdrage kan leveren aan het terugdringen van het aantal inactieve leerlingen binnen de school, waarbij de sport en beweegcoördinator de spin in het web is.

Door: René de Waard

Op de Koninklijke scholengemeenschap in Apeldoorn loopt de schoolsportcommissie sinds maart 2010. Dit is één van de speerpunten binnen het project VMBO in beweging waar de school sinds 1 januari 2010 actief deel van uitmaakt.

Idee

Het idee om een schoolsportcommissie op te richten leefde al een tijdje, maar door ruimte- en tijdgebrek bleef dit idee constant op de plank liggen. Totdat de school eind 2009 in contact kwam met het project VMBO in beweging. Met als gevolg de aanstelling van een sport- en beweegcoördinator binnen de school, onder wiens verantwoordelijkheid de schoolsportcommissie ging vallen.

Ten aanzien van de oprichting van de schoolsportcommissie zijn verschillende stappen ondernomen waarbij de ontwikkeling en uitvoering in samenspraak met de leerlingen is gegaan. Als eerste stap zijn twee leerlingen aan de slag gegaan met de structuur en oprichting van de schoolsportcommissie. Dit hebben zij gedaan in het kader van het sectorwerkstuk, dat inmiddels de prijs voor beste sectorwerkstuk 2010 op de Koninklijke scholengemeenschap gewonnen heeft.

Onderzoek

Deze twee leerlingen hebben eerst onderzocht hoe andere scholen in Nederland schoolsportcommissies laten functioneren binnen de school. Om vervolgens de ideale structuur voor de eigen school te beschrijven. Voortvloeiend uit het onderzoek konden de leerlingen zich inschrijven om plaats te nemen in de schoolsportcom-

missie. Hierop kwamen 25 reacties. De leerlingen werden vervolgens uitgenodigd om aan de twee oprichters en de sport- en beweegcoördinator hun motivatie om deel te nemen kenbaar te maken. Naar aanleiding van de verschillende motivaties werden tien leerlingen, uit alle vier de jaarlagen, geselecteerd. Deze leerlingen vormen voor 2010 de schoolsportcommissie met als slogan: 'Sport door leerlingen voor leerlingen'.

Plannen

Tijdens de eerste vergadering die voorgezeten werd door de sport- en beweegcoördinator werden de taken verdeeld. Er werden onder andere een voorzitter, een secretaris, een pr-commissie en een leerling die contact heeft met de leerlingenraad aangewezen. De pr-commissie promoot de verschillende activiteiten. Zij is verantwoordelijk voor het ontwerpen van een logo, het maken van een hyvespagina en daarnaast ontwerpen ze de promotieposters. Verder werd tijdens de eerste vergadering gebrainstormd over activiteiten die we de leerlingen in 2010 wilden aanbieden binnen het naschoolse sportprogramma.

Inmiddels zijn we vier maanden, drie vergaderingen en zes activiteiten verder en mogen we gerust zeggen dat de schoolsportcommissie goed op weg is. De activiteiten worden goed bezocht en door diversiteit komen er ook constant verschillende leerlingen op af. Zo hebben we naast een zaalvoetbalmiddag ook een turnmiddag, een zumbamiddag en een beachvolleybalmiddag gehad. De hyvespagina krijgt iedere week meer vrienden

en er zijn al verschillende ideeën voor volgend schooljaar.

Als sport- en beweegcoördinator van de Koninklijke scholengemeenschap in Apeldoorn zie ik het succes van de schoolsportcommissie vooral in de slogan 'sport door leerlingen voor leerlingen'. Want de leerling zelf weet het beste wat de leerling aanspreekt en door de organisatie door diezelfde leerling is de drempel om mee te doen verlaagd, waardoor je een fantastisch instrument hebt om het aantal inactieve leerlingen terug te dringen.

René de Waard is de sport- en beweegcoördinator van de Koninklijke scholengemeenschap in Apeldoorn.

Correspondentie:

r.dewaard@ksg-apeldoorn.nl

Voor het overzicht van scholingen en andere evenementen zie de kalender op de pagina van de webredacteur.

Themastudiedag 'bruggen slaan' voor alle onderwijstypen (6)

Op woensdag 8 december begint in Zeist de cursus startscholen LO2 vmbo.

De cursus 'van start met LO2 op vmbo' is bedoeld voor docenten die LO2 op vmbo willen invoeren. In de cursus wordt stilgestaan bij de kaders waarbinnen het nieuwe examenvak moet worden ingericht en de ruimte die scholen hebben gekregen om hun programma te realiseren. Het doel van de cursus is een eigen PTA voor LO2 vmbo te maken. Daarin worden de keuzes van de school duidelijk en biedt het een kader om het programma verder te ontwikkelen. Tijdens de cursus worden ook voorbeelden gegeven van verschillende programma's. De cursisten ontvangen een cursusboek met alle relevante informatie over LO2 vmbo en werkopdrachten om het PTA in te richten. Inschrijven kan tot 1 december bij corry.dijkstra@kvlo.nl

BSM studiedag 10 maart, reserveer nu in uw agenda!

Locatie: KSG Apeldoorn
Inleiding wordt dit jaar verzorgd door de heer Joop Alberda (coach Nederlands mannenvolleybal, gouden medaille OS Atlanta, 1996, voorzitter NL coach).

Cursus 'omgaan met agressie'

Op verschillende ALO's start het komende jaar voor de tweede ronde de cursus 'omgaan met agressie'. Wat doen we in deze cursus?

Ten eerste: snappen waar het om gaat. Om adequaat te kunnen reageren is het

De puntenwaardering voor de KVLO-Registratie staat bij de studiedagen op deze scholingspagina's tussen haakjes vermeld

Workshops: streetdance, zumba, rock&roll, dansen met een basketbal, maak je eigen videoclip, schermen, flag football, korfbal, freerunning, floorball, frisbee, onderzoeksopdracht en wegwijs in BSM.

belangrijk om gedrag te begrijpen. Gedrag is altijd betekenisvol en gebonden aan een context. Er zijn twee vormen van agressie te onderscheiden: het gebruik van agressie als instrument (1) en agressie als uiting van frustratie (2). Dit onderscheid is bepalend

voor een te volgen omgangsstrategie.

Ten tweede leer je:

- hoe je escalatie kunt voorkomen
- hoe je agressie moet begrenzen
- hoe je een situatie moet inschatten, waarbij je jezelf de vraag stelt: 'Is dit nog wel veilig?'
- wanneer je niet meer in kunt grijpen en hulp nodig hebt
- hoe je jezelf moet positioneren in een conflict en als twee leerlingen met elkaar vechten.

Ten derde leer je effectief communiceren. De boodschap komt niet altijd overeen met hetgeen je bedoelt te zeggen. Dit kan omdat

Themastudiedag 'bruggen slaan' voor alle onderwijstypen (6)

Op vrijdag 11 februari vindt op het Deltion College in Zwolle de tweejaarlijkse studiedag over een actueel thema met betrekking tot het vakgebied plaats. Het thema is in deze tweede editie 'sport - bewegen - gezondheid - onderwijs', samengevat in de titel *bruggen slaan*.

De studiedag wordt georganiseerd door KVLO, MBO Raad, NISB, NOC*NSF en SLO in overleg met het Platform Sport, Bewegen en Onderwijs. De studiedag wordt opgebouwd rond drie pijlers: de activiteiten van het Platform Sport, Bewegen en Onderwijs, het Olympisch Vuur en het Convenant Gezond Gewicht. Het programma wordt zeer gevarieerd met vooraanstaande sprekers, een gemengde lunch- en sportmarkt en sportclinics bij wijze van personeelssport. Het is echt een dagvullend programma. Zie voor uitgebreide informatie en het inschrijfformulier www.kvloscholing.nl. Vol = vol

gesproken woord en lichaamstaal discongruent zijn, waardoor de boodschap door de ontvanger anders kan worden begrepen. Dit kan leiden tot grote misverstanden met als eventueel gevolg agressie. Tot slot als vierde, maar zeker niet het minste aspect van de cursus de vraag in hoeverre je als individuele werknemer wordt ondersteund door een al dan niet bestaand veiligheidsprotocol van de school.

Planning verwachte scholing 2011

Studiedag speciaal onderwijs, 30 maart 2011 in Nijmegen
Studiedag Het Jonge Kind, 25 mei 2011

Scholingen van afdelingen en opleidingsorganisaties

Op de webkalender staan veel interessante scholingen en evenementen. Zie de webkalender voor aankondigingen en informatie over scholingen en word lid van de bijna wekelijkse nieuwsbrief!

Digitaal KVLO-portfolio

Meer dan 1200 KVLO-leden zijn lid van het Initiele Register en waarschijnlijk hebben velen voldoende punten gehaald voor toelating in het Beroepsregister. Je kunt via de site www.kvloregistratie.nl, middels de pagina **meedoen**, gebruik maken van het stappenplan. Tevens is er op deze site veel informatie over het Register en het portfolio te vinden. Vragen met betrekking

tot de registratie kunnen gemaild worden naar registratie@kvlo.nl.

Correspondentie:

registratie@kvlo.nl of
astrid.vanderlinden@kvlo.nl

**Uitgebreide informatie over alle scholingen/
evenementen? Zie de kalender op www.kvlo.nl
Inschrijving of een verwijzing daarvoor via
www.kvloscholing.nl en ook via de
kalender op www.kvlo.nl**

ADVERTENTE

huski reizen
Wintersport, outdoor & zeilkampen

Bent u al op de hoogte?

Wintersportreizen vanaf €199,-
Zeilkampen vanaf €159,-
Outdoorkampen vanaf €139,-

Kijk voor meer informatie op onze website www.huski.nl

tel. 030-8000 600
Email: info@huski.nl

MOUNTAIN NETWORK

**LEVERANCIER
VAN KLIMGREPEN
EN KLIMMATERIAAL**

e: products@mountain-network.eu / t: +31 (0)88 123 68 22
WWW.MOUNTAIN-NETWORK.EU/PRODUCTS

ENTRE-PRISES
Climbing Walls

Grootste leverancier van klimwanden en klimgrepen wereldwijd
- Speciaal assortiment voor scholen -
- Inspectie & onderhoud -

WWW.ENTRE-PRISES.NL

Promotie Hilde Bax

Op woensdag 8 december 2010 zal Hilde Bax de openbare verdediging doen van haar proefschrift 'De samenleving over de kwaliteit van bewegen & sport op school. Een spiegel voor de vakwereld'. De plechtigheid vindt plaats om 16.00 uur in de Aula van de Universiteit van Tilburg, Warandelaan 2 te Tilburg. Belangstellenden zijn van harte uitgenodigd.

Schoolsportverenigingen in VO en mbo Rotterdam

Naast 18 succesvolle schoolsportverenigingen in het basisonderwijs, met een sleutelrol voor de vakleerkracht, heeft Rotterdam Sportsupport dit concept uitgebreid naar drie onderwijsinstellingen in het voortgezet onderwijs en het mbo: LOC Zadkine, St-Montfort en Zuiderpark. De leerlingen hebben direct na schooltijd de keuze uit een vijftal sporten: basketbal, dansen, boksen, tennis en voetbal onder begeleiding van trainers uit nabijgelegen sportclubs. Juist de laagdrempeligheid is het succes. Scholieren mogen zelf beslissen of ze lid worden of niet. De sportparticipatie in het basisonderwijs is de afgelopen jaren behoorlijk gestegen. De schoolsportvereniging heeft veel maatschappelijk effect blijkt uit onderzoek door het Verwey-Jonker Instituut. Betrokkenen vinden het niet alleen goed voor de gezondheid en sociale ontwikkeling van kinderen maar ook voor de leefbaarheid in wijken. De bedoeling is dat de scholieren uiteindelijk doorstromen naar de club zelf en structureel blijven sporten bij de vereniging, bijvoorbeeld in een bestaand competitieteam. Ook andere gemeenten zijn geïnteresseerd in dit concept bleek uit een informatiesessie waar zeventig vertegenwoordigers van 30 tot 35 gemeenten aanwezig waren.

Dag van het Sportonderzoek

Op 7 oktober vond de eerste dag van het Sportonderzoek plaats, georganiseerd door het Mulier Instituut. Met bijna 90 gepresenteerde papers van diverse sportonderzoekers en 280 deelnemers was de dag zeer goed bezocht. De deelnemers vonden het een groot succes. Een van de thema's betrof effecten van bewegingsonderwijs en bewegen en sport op school. Uit een onderzoek van Ger van Mossel naar de beweeg- en sportmotieven van

leerlingen kwam naar voren dat 'speelplezier' boven aan staat. Gezondheid en lichamelijke effecten scoren bij leerlingen laag. Eind dit jaar volgt de publicatie. Bijna alle presentaties zijn beschikbaar als pdf-bestand op de www.mulierinstituut.nl/dagsportonderzoek. Tevens kregen deelnemers een overzichtelijk abstractboek dat voor niet deelnemers nog verkrijgbaar is bij het Mulier Instituut.

Verwacht lerarentekort neemt af

Het lerarentekort zal de komende jaren minder groot worden dan eerder werd verwacht. Oorzaken van de verwachte afname zijn de extra investeringen in het beroep van leraar en de economische recessie. De gemiddelde leeftijd om met pensioen te gaan is in een paar jaar tijd gestegen van 60,4 jaar naar 62,7 jaar. Meer studenten kiezen voor het leraarsberoep en de uitstroom naar de marktsector is lager dan eerder verwacht. Dit blijkt uit de nota Werken in het Onderwijs 2011. In het basisonderwijs worden er zelfs geen wezenlijke tekorten verwacht de komende jaren. In het voortgezet onderwijs ontstaat door de uitstroom van oudere leraren de komende acht jaar nog wel een tekort van ca. 3000 voltijdbanen. Uit het rapport blijkt dat zonder de beloningsmaatregelen en investeringen uit het Actieplan Leerkracht

in bijscholing (lerarenbeurs) en de kwaliteit van de lerarenopleidingen het tekort in het voortgezet onderwijs zou zijn verdubbeld. Leraren gaan graag naar hun werk: de arbeidstevredenheid van medewerkers in het onderwijs is in de periode 2007-2009 toegenomen (van gemiddeld 74% naar 79%) en is gemiddeld hoger dan die van de marktsector (van 72% naar 73% gestegen). Ook de 'tevredenheid met de organisatie' is in alle onderwijssectoren toegenomen. Het mbo scoort hier echter laag. Daar is 44% van de medewerkers tevreden. Dat is lager dan de andere onderwijssectoren (gemiddeld 58% en de markt 64%).

Lerarenregister voor alle leraren

De voorbereidingen voor het instellen van registers voor alle leraren in het voortgezet onderwijs, primair onderwijs en het (voorbereidend) beroepsonderwijs zijn in volle gang. Deze worden naar verwachting in 2011 opengesteld. Het gaat om privaatrechtelijke registers. De KVLO is nauw betrokken bij deze ontwikkeling. Baukje Zandstra participeert vanuit de onderwijsbonden CMHF in de werkgroep Bekwaamheid van SBL. SBL is bezig zich om te vormen tot een coöperatie van lidorganisaties van leraren. De KVLO liep vooruit op het registerleraarschap en de hierbij opgebouwde expertise blijkt zeer welkom. Inmiddels staan ruim 50 docenten ingeschreven in het KVLO beroepsregister en 1150 in het initiële register. Iedereen die nog niet ingeschreven is kan dat doen. Op onze site staat alle informatie en kan het eigen digitale portfolio simpel worden bijgehouden.

Begeleiding startende leraren

Uit een onderzoek van Chantal Kessels naar de begeleiding van startende leraren in het VO kwam naar voren dat er in de introductieprogramma's voldoende aandacht is voor het welbevinden van de nieuwe leraren maar te weinig voor hun professionele ontwikkeling. Ze pleit voor meer aandacht voor klassenmanagement, vakdidactiek en pedagogiek. De begeleiding is te veel leraargericht en te weinig leerlinggericht. Zie www.nwo.nl/proo

De betere oplossing tegen slechte akoestiek in sportaccommodaties

Basiswall | ASA[®]
Acoustic Shock Absorbic systeem

Reduceer de nagalm in uw accommodatie tot verantwoorde waarden

Een slechte akoestiek in sportaccommodaties leidt tot gehoorproblemen en andere lichamelijke en geestelijke klachten die regelmatig tot verzuim en claims leiden.

Een goede akoestiek is dan ook een samenspel tussen galm, spraakverstaanbaarheid en achtergrondgeluidniveau. In de praktijk worden in sporthallen nagalmtijden van meer dan 3,0 s en langdurige geluidsniveaus boven de 80 dB(A) gemeten. Zeker in grote sporthallen die met flexibele scheidingswanden zijn verdeeld in meerdere kleinere delen, ontstaan vaak problemen wanneer deze gelijktijdig worden gebruikt voor instructies.

De oplossing wordt vaak gezocht in een geluidsabsorberend plafond. Dit voldoet meestal niet aan de eisen van NOC*NSF. De **Basiswall | ASA** is een perfecte aanvulling op basisvoorziening om de nagalmtijd en geluidsabsorptie volgens de NOC*NSF normen te realiseren.

Meer informatie?

Wilt u weten wat de mogelijkheden zijn voor uw accommodatie? Wij maken graag een inventarisatie en advies op maat. Of vraag de folder aan met uitgebreide informatie

BASIS[®]

Basis bv

Minden 15, 7327 AW Apeldoorn
Telefoon (055) 301 20 02
Fax (055) 301 20 06
info@basisbv.nl www.basisbv.nl

**EVEN ALS
VAKLEERKRACHTEN
ONDER ELKAAR**

Volgens ons is een gymzaal inrichten meer dan producten leveren en is niet elke volleybal geschikt voor uw doelgroep. Daarom werken bij Nijha vakleerkrachten. Dat betekent *communicatie op dezelfde golflengte en expertise vanuit eenzelfde vakachtergrond*. Daarvoor

biedt Nijha uitdagend bewegingsmateriaal en gericht financieel advies.

Nijha bv, Postbus 3, 7240 AA Lochem,
tel (0573) 28 85 55, www.nijha.nl, info@nijha.nl.